

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

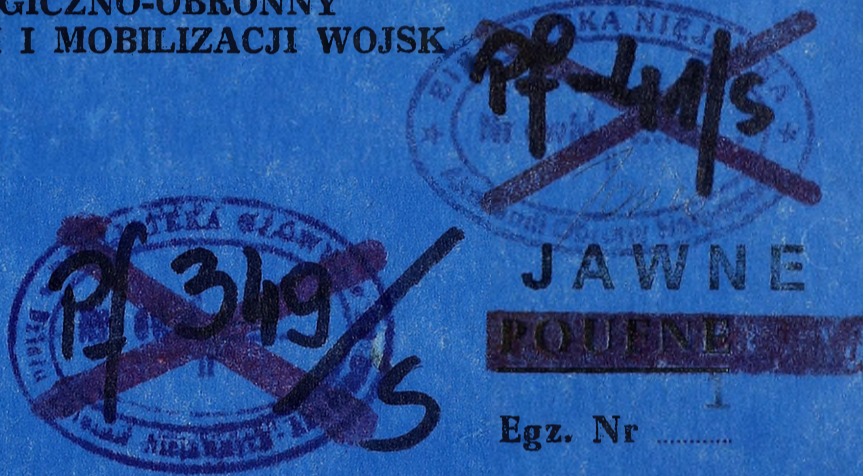

Pf-41/S

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY
KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

AON wewn. 4734/95

Egz. Nr

Plk dr hab. Jan WOJNAROWSKI

UWARUNKOWANIA PRAWNE, ORGANIZACYJNO-
-STRUKTURALNE I EKONOMICZNE WPŁYWAJĄCE
NA PRZYGOTOWANIE SIŁ ZBROJNYCH RP
DO MOBILIZACJI „SZYK-MOB-3”

Studium teoretyczne

60818

WARSZAWA

1995

Pf-41/S *[Signature]*

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO-OBRONNY
KATEDRA ORGANIZACJI I MOBILIZACJI WOJSK

*03032006 Anna Kozłowska
Podob. pulek. Prot. Nr wch 647
24.02.2006*

AON wewn. 4734/95

Egz. nr ... 1
JAWNE

Płk dr hab. Jan WOJNAROWSKI

**UWARUNKOWANIA PRAWNE,
ORGANIZACYJNO-STRUKTURALNE I EKONOMICZNE
WPŁYWAJĄCE NA PRZYGOTOWANIE SIŁ ZBROJNYCH RP
DO MOBILIZACJI
"SZYK-MOB-3"**

Studium teoretyczne

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
* 1. Analiza uwarunkowań wpływających na przygotowanie mobilizacji	7
* 2. Założenia systemu mobilizacyjnego gospodarki narodowej i Sił Zbrojnych RP ..	14
* 3. Przygotowanie sił zbrojnych do mobilizacyjnego rozwinięcia	35
* 4. Organizacja uruchomienia mobilizacji Sił Zbrojnych RP	40
* 5. Zabezpieczenie bojowe i logistyczne mobilizacji sił zbrojnych	43
* Zakończenie	45
* Bibliografia	46
* Załączniki	47
1. System mobilizacyjny (pojęcia i problemy).	
2. Czynniki wpływające na system mobilizacyjny SZ RP.	
3. Zasoby rezerw osobowych w WSzW (prognoza 2010).	
4. Planowanie mobilizacji gospodarki RP.	
5. Struktura systemu mobilizacji SZ RP.	
6. Sposoby mobilizacji SZ.	
7. Warianty mobilizacyjnego rozwinięcia SZ.	
8. Proces planowania mobilizacyjnego rozwijania wojsk.	
9. Planowanie mobilizacyjne na szczeblu OW.	
10. Terminy zakończenia mobilizacji i osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.	
11. Źródła zabezpieczenia materiałowo-technicznych potrzeb sił zbrojnych.	
12. Rezerwy państwowe.	
13. Warianty uruchomienia mobilizacji SZ.	
14. Kierowanie mobilizacją SZ.	

Załącznik 3

Załącznik 5

W S T Ę P

Mobilizacja w państwie i w siłach zbrojnych jest funkcją założeń obronnych, która gwarantuje sprawne uruchomienie potencjału gospodarczo-obronnego na wypadek kryzysu lub wybuchu wojny (konfliktu zbrojnego). Swoim zasięgiem obejmuje ona całość struktur organizacyjnych państwa, w tym przede wszystkim sił zbrojnych, których wielkość w czasie pokoju stanowi zaledwie niewielką część w stosunku do rozwijanej struktury wojsk na czas wojny.

Mobilizacja państwa jest rozumiana jako prawne i organizacyjne przygotowanie struktur państwa, jego organów władzy i administracji oraz poszczególnych działów - sektorów gospodarki narodowej do ich przestawienia na działalność w okresie kryzysu i wojny (załącznik 1).

Przygotowując mobilizację w państwie należy brać pod uwagę różne uwarunkowania i czynniki wpływające na jej planowanie, przebieg oraz zabezpieczenie, a wśród nich:

1) położenie obszaru kraju w centrum kontynentu europejskiego oraz terytorialne sąsiedztwo z siedmioma innymi państwami;

2) prognozowane zagrożenia militarne obszaru RP;

3) podział administracyjny i wojskowy obszaru kraju oraz dyslokację związków taktycznych (oddziałów);

4) założenia strategii rozwinięcia i planowanego użycia sił zbrojnych w sytuacji kryzysu polityczno-wojskowego;

5) sytuację społeczno-polityczną i ekonomiczną kraju (załącznik 2).

Wymienione uwarunkowania i czynniki wywierają wpływ na planowanie oraz realizację zadań w systemie mobilizacji państwa i sił zbrojnych w aspekcie ich liczebnego powiększenia na okres kryzysu i wojny.

System mobilizacyjny sił zbrojnych powinien charakteryzować się sprawnością i elastycznością w zaistniałej sytuacji kryzysowej państwa, a także spójnością z założeniami obronnymi kraju i operacyjnymi użycia wojsk. Głównie ma on być dostosowany do charakteru i skali zagrożeń militarnych Polski. Powinien także uwzględniać szybkie uzupełnienie poszczególnych członów organizacyjnych wojsk operacyjnych i obrony terytorialnej. Uzupełnianie wojsk musi być planowane w dwóch wariantach - w wariantcie selektywnego mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych i w wariantcie alarmowego uzupełniania wojsk w zaistniałej oraz nieodwracalnej sytuacji polityczno-wojskowej. Celem takiego działania będzie w pierwszej kolejności, przejście do osłony

granicy państwowej, przestrzeni powietrznej i morskiej. Następnie, pod tak zorganizowaną osłoną, mobilizacyjne rozwijanie pozostałych sił zbrojnych.

W okresie pokojowego planowania mobilizacji sił zbrojnych powinno się brać pod uwagę:

- możliwości dostosowania dyslokacji związków taktycznych, oddziałów, organów administracji wojskowej do założeń operacyjnego ich wykorzystania;

- zgromadzenie zapasów materiałowo-technicznych stosownie do dyslokacji wojsk - tworząc bazy rejonowe, garnizonowe ośrodki mobilizacyjne oraz pozostałą infrastrukturę mobilizacyjno-obronną;

- gromadzenie zasobów rezerw ludzkich do terytorialnego uzupełniania jednostek z obszaru województwa, powiatu (załącznik 3);

- zbudowanie nowoczesnego systemu łączności do uruchomienia mobilizacji sił zbrojnych i kierowania jej przebiegiem.

Podjęte w studium rozważania mają charakter wnioskujący, postulatywny i uogólniający w zakresie uwarunkowań wpływających na system mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP. Dlatego też głównym celem badawczym studium jest analiza problemowa uwarunkowań prawnych, organizacyjno-strukturalnych i ekonomicznych, wywierających wpływ na projektowanie systemu mobilizacyjnego sił zbrojnych.

W czasie wspomnianej analizy starano się odpowiedzieć na następujące problemy:

1. Czy istniejące dokumenty prawne dotyczące obronności (mobilizacji) odpowiadają budowie nowego systemu mobilizacyjnego Sił Zbrojnych RP?

2. Jak przyjąć założenia systemowe w celu usprawnienia planowania i kierowania mobilizacyjnym rozwijaniem sił zbrojnych?

3. Jak przygotować Siły Zbrojne RP do ich mobilizacyjnego rozwijania w warunkach kryzysu polityczno-wojskowego?

4. Co należy zastosować, aby sprawnie uruchomić różne warianty mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych?

5. Jak zorganizować warunki do pełnego zabezpieczenia mobilizacji sił zbrojnych?

Odpowiedzi na powyższe problemy pozwalają przyrzeć się różnym uwarunkowaniom wpływającym na projektowanie przyszłego systemu mobilizacyjnego Sił Zbrojnych RP, stosownie do możliwości i potrzeb obronnych. Problemy te są bardzo złożone, ponieważ występuje w nich wiele niewiadomych. Podlegają więc analitycznej wizji, na podstawie której należy tworzyć i organizować system mobilizacyjny, spójny z założeniami obronnymi.

Analizując różne uwarunkowania wpływające pośrednio lub bezpośrednio na system mobilizacyjny sił zbrojnych wykorzystano zarówno doświadczenia historyczne, jak i wnioski z przeprowadzonych ćwiczeń mobilizacyjnych w czasie pokoju.

1. ANALIZA UWARUNKOWAŃ WPLYWAJĄCYCH NA PRZYGOTOWANIE MOBILIZACJI

Rzeczpospolita Polska, przechodząc zasadnicze przeobrażenia ustrojowe, dokonuje ogromnych zmian w systemie prawnym, organizacyjnym i ekonomicznym. Powoduje to określone skutki we wszystkich dziedzinach funkcjonowania struktur państwa. Zakres i charakter tych zmian wskazują na to, że jest to budowa państwa polskiego od podstaw. Dotyczy to zarówno szeroko rozumianej obronności, w tym celów, zadań i warunków funkcjonowania Sił Zbrojnych RP.

Obronność, jako jedna z funkcji państwa, oznacza jego zdolność do prowadzenia skutecznych działań obronnych, uodpornienia kraju, ochrony jego obywateli i całego mienia, zachowania organizmu państwowego do funkcjonowania w czasie kryzysu i wojny. Aby obronność RP była utrzymana na poziomie niezbędnej wystarczalności, musi być ciągle doskonalony system obronny Polski, a także jego struktura.

System obronny charakteryzuje się skoordynowanym zbiorem elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych wzajemnie powiązanych i działających na rzecz obrony państwa. System ten obejmuje układ kierowania obronnością, układ militarny i układ pozamilitarny.

System obronny państwa nie stanowi wyizolowanej, działającej samodzielnie struktury państwowej. Zadania obronne zostały bowiem wkomponowane w czynności merytoryczne wszystkich organów państwowych oraz sfery działania podmiotów gospodarczych. Całokształt działalności obronnej w okresie kryzysu nie może być poddany generalnym przeobrażeniom organizacyjno-funkcjonalnym, powinien on być dopracowany w okresie pokoju. Dlatego też zachodzi potrzeba posiadania określonych sił i środków do wykonania niezbędnych zadań w zakresie obronności, stworzenia możliwości przystosowania określonych obiektów do celów obronnych, a także przygotowania całego społeczeństwa do obrony suwerenności i niepodległości.

Ze względu na charakter możliwych konfliktów zbrojnych przygotowaniem obronnymi muszą być objęte wszystkie dziedziny działalności społeczno-politycznej i gospodarczej państwa w trzech aspektach:

XXXX a) odporności na oddziaływanie na przeciwnika i zachowania zdolności funkcjonowania organów administracji, gospodarki i struktur społecznych;

- możliwości wszechstronnego przygotowania, a następnie wsparcia i zasilania sił zbrojnych w okresie mobilizacji i wojny;

- utrzymywania części Sił Zbrojnych RP w gotowości do natychmiastowych działań; sprawna realizacja mobilizacyjnego rozwinięcia potencjału bojowego oraz przejścia państwa na system wojenny gospodarowania i zaopatrywania.

Zadania te mają odzwierciedlenie w aktach prawnych, jak: ustawa konstytucyjna z 17.10.1992 r., tzw. "Mała konstytucja"; Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa; Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej; ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP; ustawa o stanie wojny; ustawa o stanie wyjątkowym i wojennym.]

Ustawa konstytucyjna w trzech artykułach omawia sprawy obronne Polski. W art. 24.1 jest zapis *Sejm może podjąć uchwałę o stanie wojny jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu na RP, albo gdy z umów międzynarodowych wynika konieczność wspólnej obrony przeciw agresji, gdy sejm nie obraduje, o stanie wojny postanawia Prezydent*. W art. 35.1 mówi się, że *Prezydent jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych RP. Organem doradczym Prezydenta w tym zakresie jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego, a w praktyce funkcjonujący Komitet Obrony Kraju*. W art. 35.2 w razie zagrożenia zewnętrznego Państwa *Prezydent może wprowadzić stan wojenny na części lub całym terytorium RP, a także ogłosić częściową lub powszechną mobilizację*.

Ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP (cały dział pierwszy w 22 artykułach) wskazuje na wymagania dotyczące obronności Polski. W dalszych siedmiu działach są rozpisane ustalenia dotyczące spraw szczegółowych wchodzących w zakres obronności. Dokument ten nie jest doskonały w okresie przebudowy systemu państwowego i nie powinno się budować nowego systemu mobilizacyjnego opartego na jego ustaleniach. Zachodzi pilna potrzeba legislacji ustawy zasadniczej, tj. Konstytucji RP, a na jej podstawie ustawy o powszechnej obronie RP. Na podstawie tej ustawy zostały wydane następujące akty wykonawcze:

- rozporządzenie RM o świadczeniach na rzecz obrony, w którym określono zasady i tryb planowania, nakładania, wykonywania i kontroli realizacji świadczeń osobistych i rzeczowych na rzecz obrony państwa oraz ustalono zakres przedmiotowy i podmiotowy tych świadczeń;

- rozporządzenie RM z 20.07.1993 r. w sprawie określenia organów właściwych do nakładania niektórych obowiązków i zadań niezbędnych na potrzeby obrony państwa oraz zasad odpłatności za wykonywanie tych zadań i prowadzenie kontroli ich realizacji. W tym dokumencie zobowiązuje się ministrów i wojewodów do utrzymywania w wybranych przez nich podmiotach gospodarczych mocy produkcyjnych i remontowych dotowanych z budżetu państwa;

- rozporządzenie RM z 28.09.1993 r. o obronie cywilnej, w którym postawiono zadania dla obrony cywilnej w czasie wojny, mające na celu ochronę ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym;

- zarządzenie prezydenta RP w sprawie składu oraz zasad i trybu działania KOK oraz zakresu działania Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Do zadań Biura należy współpraca z parlamentem, rządem i organami terenowej administracji rządowej i samorządowej w sprawach związanych z bezpieczeństwem oraz opracowywaniem założeń bezpieczeństwa państwa i kierowania obroną państwa w warunkach zagrożenia i wojny;

- uchwała RM nr 168 z 11.12.1989 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw państwowych i gospodarowania tymi rezerwami, umożliwia tworzenie rezerw państwowych oraz wykonanie zadań obronnych i mobilizacyjnych w gospodarce narodowej;

- ustawa o stanie wyjątkowym nakłada na organy centralnej i wojewódzkiej administracji obowiązki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego, określa podstawy działania tych organów oraz ustanowienia KOK administratorem stanu wyjątkowego. W artykule 20 upoważnia Radę Ministrów do przyznawania organom założycielskim prawa nakładania zadań planowych lub pozaplanowych na podmioty gospodarcze;

- dekret o stanie wojennym określa warunki oraz organy uprawnione do wprowadzenia stanu wojennego;

- ustawa o samorządzie terytorialnym z 08.03.1990 r. oraz ustawa o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organami gminy a organami administracji rządowej z 17.08.1990 r. Wymienione ustawy określają zakres działania i zadania gmin. Do zakresu działania gminy zalicza się wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Wśród ogólnych zadań gminy dokumenty te ujmują zadania samorządu na rzecz obrony i bezpieczeństwa państwa ujęte w tzw. "zadaniach zleconych".

Wśród "zadań zleconych" można wyróżnić:

- 1) tworzenie warunków do utrzymania i szkolenia sił zbrojnych w czasie pokoju;
- 2) przygotowanie i utrzymywanie bazy do wykonania zadań mobilizacyjnych przez siły zbrojne;
- 3) zapewnienie warunków do przetrwania ludności w sytuacjach ekstremalnych.

Podstawowym zadaniem systemu obronnego jest mobilizacyjne przygotowanie gospodarki narodowej do funkcjonowania w okresie wojny. Do najważniejszych zadań w obszarze przygotowań gospodarki narodowej pod względem organizacji i zabezpieczenia materiałowo-technicznego potrzeb mobilizacyjnych na rzecz obronności należą:

- ustalenie i podział zadań dla administracji rządowej i samorządowej;

- opracowanie cyklicznych programów mobilizacji gospodarki państwa (co 3 lata);
- przygotowanie infrastruktury kraju na potrzeby sił zbrojnych i ludności cywilnej;
- utrzymanie i unowocześnienie zakładów produkujących na potrzeby sił zbrojnych;
- gromadzenie i utrzymanie rezerw państwowych;
- wydzielanie zapasów materiałowo-technicznych do zabezpieczenia potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych oraz formacji niebrojnych;
- przygotowanie i aktualizacja reklamacji wysoko kwalifikowanej siły roboczej na czas mobilizacji i wojny.

Wszystkie z wymienionych zadań są realizowane w okresie pokoju i stanowią podstawę zabezpieczenia obronności państwa.

Wykładnią do budowy systemu obronnego, a na tej podstawie systemu mobilizacyjnego jest dokument noszący znamiona doktryny wojennej pt.: Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna RP, w którym wskazuje się na uwarunkowania i zagrożenia Polski; zewnętrzne aspekty polityki bezpieczeństwa oraz aspekty gospodarczo-obronne.

xxx+ Następnie są zapisane założenia strategii obrony Polski i skład systemu obronnego, w którym najważniejszą częścią są siły zbrojne, tzw. układ militarny oraz układ pozamilitarny działający na korzyść układu militarnego, wykonując zadania związane z:

- utrzymaniem i rozbudową infrastruktury na potrzeby mobilizacyjne;
- zabezpieczeniem mobilizacyjnym i operacyjnym rozwijaniem wojsk oraz ich przegrupowania na kierunki odpowiedzialności;
- zabezpieczeniem mobilizacji oraz udział w osłonie kontrwywiadowczej rejonów mobilizacji i rozmieszczenia wojsk.

Bardzo istotnym dokumentem rzutującym na przyszły rozmiar mobilizacji sił zbrojnych jest podpisany przez Polskę *Traktat w sprawie konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie*, który ustala pułapy ilościowe w sześciu kategoriach konwencjonalnego uzbrojenia oraz określa liczbę stanu osobowego sił zbrojnych na czas pokoju. Analiza tego traktatu klasyfikuje nasze siły zbrojne na czwartym miejscu w otoczeniu sąsiadów pod względem wielkości potencjału rażenia i liczby stanu osobowego. Wielkości niezbędnego potencjału Polski można częściowo zrekompensować tworząc drugi komponent sił zbrojnych - jednostki obrony terytorialnej.

Wymienione dokumenty prawne nakładają obowiązek ponoszenia wysiłków na obronność przez różne podmioty administracji państwowej, samorządowej i gospodarczej. Z punktu widzenia bezpieczeństwa narodowego podstawowym zadaniem administracji i gospodarki jest zaspokojenie ludzkich i materialnych potrzeb obronnych, a w szczególności: zapewnienie warunków do utrzymania i szkolenia sił zbrojnych w czasie pokoju; przygotowanie bazy do wykonania przez Siły Zbrojne RP zadań w okresie kryzysu i wojny; stworzenie warunków przetrwania ludności w sytuacjach

ekstremalnych. Ponoszenie kosztów związanych z utrzymaniem niezawisłości państwa jest obowiązkiem wszystkich obywateli Rzeczypospolitej. Tak duże zaangażowanie struktur państwa i jego gospodarki narodowej w sprawie obronności wynika z ekonomicznie, społecznie i doktrynalnie uwarunkowanej różnicy pomiędzy liczbą, organizacją i wyposażeniem Sił Zbrojnych RP utrzymywanych w czasie pokoju, a ich wielkością na czas wojny.

Stan i struktura Sił Zbrojnych RP w czasie pokoju powinny zapewnić utrzymanie stałej dyspozycyjności określonej części sił zbrojnych, prowadzenia szkolenia, stosownego przygotowania dowództw i sztabów, właściwą eksploatację i przechowywanie uzbrojenia, sprzętu technicznego i specjalistycznych urządzeń oraz zapasów materialnych. Stopień zróżnicowania stanu sił zbrojnych w czasie pokoju do przewidywanej liczby żołnierzy oraz liczby sprzętu technicznego, w tym szczególnie środków transportowych, na czas wojny jest uzależniony od możliwości ekonomiczno-społecznych danego państwa oraz ograniczeń wynikających z układów rozbrojeniowych.

Państwo przy ograniczonych możliwościach finansowych utrzymuje w czasie pokoju siły zbrojne pomniejszone liczebnie w stosunku do etatów wojennych i w sposób ograniczony wyposażenie w środki transportowe i maszyny. Wynika to z przyjętej zasady minimalnego zamrożenia sił i środków w wojsku. Stąd też siły zbrojne w dużej mierze opierają swoje potrzeby wyposażeniowe na czas wojny w środki transportowe, maszyny, urządzenia i zapasy środków materiałowych na możliwościach gospodarki narodowej. Pobierają one od jednej trzeciej do dwóch trzecich zapasów żywności, materiałów pędnych i smarów oraz materiałów sanitarnych z gospodarki narodowej. Dlatego też koszt mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych jest bardzo wysoki i powinien być rozłożony na wszystkie podmioty gospodarki oraz administracji państwowej.

Rozważania o dużych potrzebach sił zbrojnych do ich mobilizacyjnego rozwinięcia muszą mieć podbudowę określoną w wykonawczych aktach prawnych, dotyczących:

- zagwarantowania możliwości wydzielenia z gospodarki narodowej w trybie natychmiastowym, w określonych terminach, niezbędnych siłom zbrojnym na czas wojny środków technicznych i materiałowych;

- ustalenia zasad, sposobów i terminów uruchomienia w gospodarce i administracji przedsięwzięć umożliwiających wydzielenie tych środków;

- zapewnienie utrzymania w gospodarce narodowej ustalonej liczby środków technicznych i materiałowych w ciągłej gotowości do wydzielenia ich na uzupełnienie sił zbrojnych;

- przygotowania w niezbędnym zakresie kierowniczej kadry przedsiębiorstw i administracji do wykonania obowiązków związanych z natychmiastowym uzupeł-

nieniem sił zbrojnych w nowej ustawie o bezpieczeństwie narodowym powinna obowiązywać prawna zasada, że *...ten kto nie odbył jakiejkolwiek formy służby wojskowej nie może zajmować kierowniczych stanowisk w państwie.*

Jakość i terminowość przygotowania sił zbrojnych do przejścia ze stanu pokojowego na wojenny są bezpośrednio uzależnione od przydatności unormowań prawnych dotyczących obronności państwa, ich przygotowania do warunków ekonomicznych i społecznych kraju w skutecznym wsparciu przygotowań mobilizacyjnych i materiałowych gospodarki narodowej oraz do zakresu uwzględnienia w przedsięwzięciach inwestycyjnych i konkurencyjnych potrzeb obronnych państwa i potrzeb wyposażenia sił zbrojnych; wysokości nakładów finansowych na obronność; sprawności funkcjonalnej organów administracji państwowej i samorządowej; sytuacji demograficznej oraz stanu świadomości i dyscypliny społecznej obywateli.

Wspomniane pomniejszenie utrzymywanych sił zbrojnych w czasie pokoju wynika z ograniczeń traktatem CFE-1 oraz możliwości ekonomicznych Polski. Siły zbrojne czasu pokojowego z punktu widzenia ich struktury organizacyjnej i pokojowego ukończenia będą się charakteryzowały ograniczoną liczebnością 234 000 do 250 000 żołnierzy z następującym podziałem na wojska lądowe, lotnicze i obrony powietrznej oraz marynarkę wojenną. Poniższa tabela ujmuje proponowany skład liczebny tych wojsk.

Tabela 1

SIŁY ZBROJNE czasu "P" - 30% rozwinięte				
Liczba - 234 000 - 250 000 żołnierzy				
Rodzaj SZ	Wojska Lądowe		WLOP	MW
	operacyjne	OT		
Liczba ^{*)}	87 500	75 000	70 000	17 500
Procent z całości SZ	35	30	28	7
Stopień rozwinięcia	23%	29%	41%	41%

^{*)} Dane wynikają z podziałów limitów przez Sztab Generalny WP dla poszczególnych rodzajów sił zbrojnych.

Liczba 234 000 - 250 000 żołnierzy czasu pokojowego wskazuje na zaledwie 30% ich ukończenia w stosunku do liczby na okres kryzysu i wojny.

Dopełnienie budowlanych struktur organizacyjnych czasu pokojowego będzie odbywało się przez mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych, których potrzeby będą wymagały przygotowania ponad 700 000 żołnierzy rezerwy, około 100 000 środków transportowych i maszyn inżynierskich oraz ogromne ilości zapasów materiałowo-technicznych zgromadzonych w wojsku i gospodarce narodowej. Zapewnienie przygotowania i utrzymania tych wielkości potrzeb mobilizacyjnych będzie wymagać opracowania dobrze przemyślanego planu mobilizacji gospodarki państwa.

W budowanym modelu Sił Zbrojnych RP zakłada się nadanie im charakteru powietrzno-lądowego przez reorganizację istniejącej już Brygady Desantowo-Szturmowej oraz utworzenie Dywizji Kawalerii Powietrznej, a także lotnictwa wsparcia wojsk lądowych w formie pułków śmigłowców wielozadaniowych w pomorskim, śląskim i warszawskim okręgach wojskowych.

W wojskach lądowo-operacyjnych nadal będzie utrzymany szczebel organizacyjny dywizji z jednoczesną rezygnacją z zamiaru utworzenia stałych dowództw operacyjnych-korpusu.

Każda dywizja zmechanizowana powinna składać się z trzech brygad - dwóch zmechanizowanych i jednej pancernej. Wyjątek stanowić będzie 11 DKPanc o składzie dwóch brygad pancernych i jednej zmechanizowanej. Brygady pancerne, zmechanizowane i piechoty górskiej miałyby w swoim składzie po pięć batalionów różnego przeznaczenia - batalionów czołgów, zmotoryzowanych, piechoty górskiej.

Każda brygada będzie związkiem taktycznym o wysokiej autonomiczności taktycznej i ogniowej.

2. ZAŁOŻENIA SYSTEMU MOBILIZACYJNEGO GOSPODARKI NARODOWEJ I SIŁ ZBROJNYCH RP

Mobilizację gospodarki narodowej należy rozpatrywać w aspekcie przygotowania struktur państwa, jego organów władzy i administracji do działalności w okresie zagrożenia i wojny. Przygotowania te powinny obejmować:

1) opracowanie założeń obronnych państwa (doktryny), które stanowią myśl przewodnią do działalności polityków i wojskowych na arenie międzynarodowej oraz w państwie. Ze względu na charakter współczesnych konfliktów zbrojnych, założenia obronne muszą obejmować również dziedziny działalności społeczno-politycznej i gospodarczej państwa do zachowania zdolności funkcjonowania organów administracji, gospodarki i struktur społecznych oraz możliwości przygotowania, a następnie wsparcia i zasilania sił zbrojnych w okresie mobilizacji i wojny;

2) przygotowanie i legislację podstawowych aktów prawnych traktujących o kompetencjach oraz powinnościach obywateli wobec zagrożonej ojczyzny, które regulowałyby wszystkie dziedziny działalności organów władzy i administracji w państwie na wypadek mobilizacji. Uruchomienie mobilizacji sił zbrojnych i gospodarki narodowej pociąga za sobą skutki polityczne, społeczne, a nade wszystko ekonomiczne. Obejmuje konkretnych ludzi, pracodawców i pracowników oraz wprowadza określone sytuacje w ich życiu rodzinnym czy społecznym;

3) opracowanie planu mobilizacji sił zbrojnych, programu mobilizacji gospodarczej oraz dyrektyw, rozporządzeń, obwieszczeń i zarządzeń dotyczących procesu mobilizacji w państwie (załącznik 4);

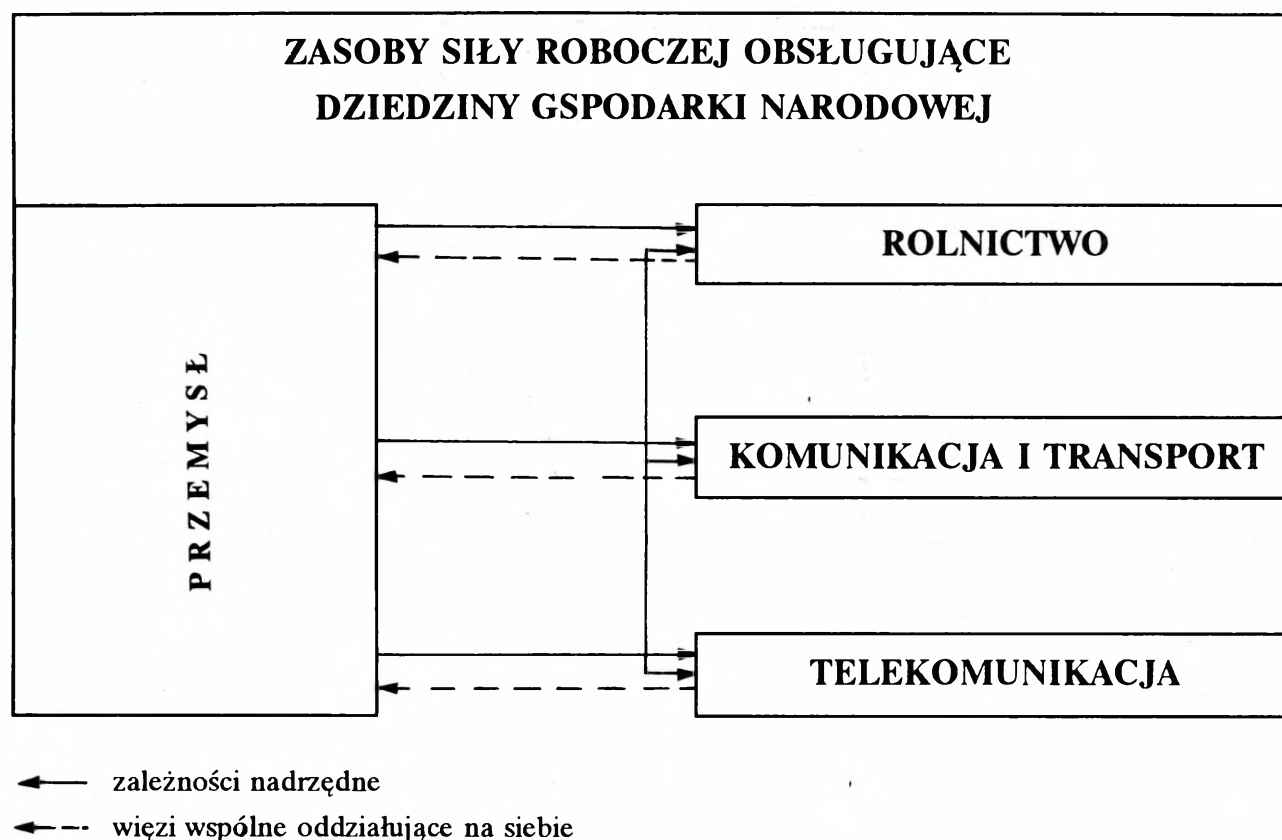
4) uprawianie polityki bezpieczeństwa wewnętrznego i na arenie międzynarodowej w celu stabilizacji życia społeczno-ekonomicznego;

5) prowadzenie działalności produkcyjno-gospodarczej w państwie na rzecz systemu bezpieczeństwa, w tym na tworzenie i utrzymywanie rezerw państwowych na wypadek mobilizacji i początkowego okresu wojny;

6) przygotowanie infrastruktury mobilizacyjno-obronnej.

Tak rozumiane przygotowania mobilizacyjne w okresie pokoju pozwolą na zorganizowanie i stopniowe przechodzenie gospodarki narodowej na działalność w okresie zagrożenia i wojny.

Przedmiotem badań w zakresie mobilizacji gospodarki narodowej będą struktury i uwarunkowania wpływające na przygotowanie ważnych dziedzin gospodarczych, które zapewnią zabezpieczenie sił zbrojnych na okres wojny i utrzymanie zdolności wytwórczej w gospodarce do funkcjonowania państwa w tym okresie (rys. 1).

Rys. 1. Ważne dziedziny mobilizacji gospodarczej państwa

Badając ważne dziedziny gospodarki narodowej, które w zasadniczy sposób będą rzutowały na zaspokojenie potrzeb sił zbrojnych w czasie pokoju, mobilizacji i wojny można dostrzec zależności i więzi wspólne tych sektorów gospodarczych. Nie trzeba dokumentować, że ich funkcjonowanie zależy od zasobów wykwalifikowanej siły roboczej. Najważniejszą jednak dziedziną tworzącą potencjał bojowy sił zbrojnych jest przemysł, w tym zbrojeniowy, który będzie podlegał mobilizacji w wypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Przemysł również rzutuje na funkcjonowanie pozostałych dziedzin zasilających siły zbrojne, jak rolnictwo, komunikacja i transport oraz telekomunikacja. Powyższe dziedziny życia gospodarczego państwa staną się obiektami ujętymi w programie mobilizacji na wypadek wojny.

Mobilizacja gospodarki narodowej na rzecz sił zbrojnych będzie przedsięwzięciem bardzo rozległym, obejmującym prawie wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego państwa. Celem mobilizacji gospodarki narodowej będzie uruchomienie

potencjału ekonomiczno-wojennego do zaspokojenia potrzeb systemu obronnego państwa, a w ramach jego sił zbrojnych na czas prowadzenia działań bojowych (wojny).

Zakres mobilizacji gospodarki narodowej będzie obejmował zespół przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych oraz niezbędnych działań wykonawczych, realizowanych systematycznie określonym nakładem sił i środków w celu zgromadzenia zapasów strategicznych - paliw i surowców, sieci dróg, lotnisk polowych oraz pozostałych elementów infrastruktury obronnej dotyczących ochrony wojska i ludności państwa. Uruchomienie tego potencjału będzie oznaczać skierowanie sił ekonomicznych do realizacji zadań wynikających z potrzeb zapewnienia państwu produkcji zgodnej co do wielkości, jakości i struktury asortymentowej z planem systemu obronnego. Mobilizacja gospodarki narodowej oznacza proces budowy systemu gospodarki wojennej z funkcjonującej gospodarki pokojowej oraz utworzenie całkowicie nowych ogniw gospodarczych. Muszą zatem nastąpić istotne zmiany w strukturze organizacyjnej gospodarki narodowej, jej powiązań wewnątrzkooperacyjnych. Priorytetowym przedsięwzięciem gospodarki narodowej na etapie jej transformacji ustrojowej w okresie pokoju jest rozpoznanie możliwości poszczególnych jej działów (gałęzi) sektora państwowego i prywatnego. Należy dokonać oceny obecnego stanu gospodarki narodowej, istniejące więzi kooperacyjne z sąsiadami i uwzględnić wzrastające wymagania, jakie stwarza współczesna technika wojskowa. Powyższe względy wyznaczają skalę możliwości ponoszenia nakładów ekonomicznych i realizacji działań w zakresie mobilizacji gospodarki narodowej.

Wiadomo, że należy rozpatrywać mobilizację gospodarki narodowej - częściową w obliczu nieuchronnego konfliktu zbrojnego, która polegać będzie na rozszerzeniu działalności sektora militarnego i podwyższania stanu gotowości mobilizacyjnej gospodarki narodowej, a kończy się utworzeniem gospodarki zagrożenia wojennego. Mobilizacja powszechna-całkowita gospodarki narodowej może nastąpić kolejno przez realizację zadań w gospodarce zagrożenia wojennego i w konsekwencji, w odpowiednio długim przedziale czasowym, doprowadzić do uruchomienia całego potencjału ekonomiczno-obronnego w celu przejścia na gospodarkę wojenną. Współcześnie wymagać to będzie nie tylko systematycznych przygotowań organizacyjno-planistycznych, ale również corocznych dużych nakładów finansowo-surowcowych i społecznych.

Dlatego też skala potrzeb jest niewspółmiernie wielka co do możliwości wytwórczych gospodarki narodowej. Należy zakładać uruchomienie częściowej mobilizacji gospodarki narodowej, obliczonej tylko na zagospodarowanie posiadanych środków i zapasów (surowców), będących w posiadaniu gospodarki, stopniowe

rozszerzenie produkcji zbrojeniowej w czasie zagrożenia, ograniczoną konwersję przemysłu do prostej produkcji wojskowej, takich asortymentów, jak broń strzelecka, amunicja, części zamienne do remontu sprzętu wojskowego. Czas przestawienia wybranych przedsiębiorstw cywilnych na produkcję specjalną będzie zależał od wielkości przedsiębiorstwa i rodzaju produkcji dóbr, podobieństwa technologicznego nowej produkcji do poprzedniej oraz wielkości produkcji specjalnej w ogólnym programie wytwórczym przedsiębiorstwa.

Wydaje się, że współczesna gospodarka rynkowa to prywatne firmy wytwarzające asortyment wysoko specjalizowany¹ i dążenie do przestawienia całej gospodarki narodowej na potrzeby produkcji wojennej nie będzie możliwe ze względu na złożoność większości rodzajów uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Wzrasta zatem rola wydzielonego przemysłu zbrojeniowego, który w kooperacji z innymi zakładami (firmami) będzie zaspakajał potrzeby środków pola walki dla sił zbrojnych. Natomiast inne gałęzie przemysłu mogą zapewnić dostawy wyposażenia i materiałów znajdujących się w eksploatacji w gospodarce narodowej do uzupełnienia wyposażenia i rozwinięcia sił zbrojnych, jak samochody, maszyny inżynieryjne czy paliwa płynne.

Zadaniem sektora przemysłowo-rolnego w działalności gospodarczo-obronnej jest wytwarzanie środków niezbędnych do zaspokojenia potrzeb materialnych systemu obronnego państwa. W przemyśle realizuje się wiele bardzo różnorodnych zadań produkcyjnych, które można podzielić na:

1. Zadania produkcyjne realizowane na rzecz układu militarnego - świadczenia dla sił zbrojnych mają na celu zaspokojenie ich potrzeb w formie:

- produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego, doskonalenia (modernizacji) już istniejącego oraz odtwarzania sprawności uszkodzonego;
- produkcji elementów zaopatrywania materiałowo-technicznego;
- produkcji elementów niezbędnych do rozbudowy infrastruktury obronnej.

Podstawowe zadania z zakresu produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz doskonalenia już istniejącego realizuje przemysł zbrojeniowy, jako wyspecjalizowany dział przemysłu narodowego, który ze względu na nieustannie wzrastające potrzeby i wymagania sił zbrojnych w zakresie środków pola walki musi być stale unowocześniany.

Zadania z zakresu odtwarzania sprawności technicznej uszkodzonego w czasie działań uzbrojenia oraz sprzętu wojskowego realizują po części wojskowe przed-

¹ Prywatny sektor produkcyjny w gospodarce narodowej, zajmujący się produkcją specjalną lub z nią kooperujący, powinien mieć prawnie zagwarantowane: ulgi podatkowe; dotacje; możliwości zaciągania kredytów; ułatwiony dostęp do deficytowych surowców oraz zagwarantowane reklamacje części pracowników od służby wojskowej w czasie mobilizacji i wojny.

siębiorstwa remontowo-produkcyjne, a także zaangażowane do wykonywania tych zadań w czasie wojny zakłady przemysłowo-remontowe gospodarki narodowej.

2. Zadania produkcyjne realizowane na rzecz układu pozamilitarnego mają na celu zaspokojenie potrzeb organów kierowania obronnością państwa, a także potrzeb formacji obrony cywilnej i społeczeństwa.

Najogólniej rzecz biorąc, zadania te obejmują realizację przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym przewidzianym do wykonania w czasie wojny na cele związane z ochroną ludności, kierowania ważnymi dziedzinami państwa, funkcjonowania gospodarki narodowej oraz potrzebami sił zbrojnych. Do nich należy zaliczyć:

- budownictwo ochronne - przygotowanie bezpiecznych miejsc pracy i ukryć dla organów władzy i administracji państwowej oraz dla tej części ludności, która będzie zaangażowana w produkcję dóbr materialnych;

- produkcję różnego rodzaju sprzętu ochronnego dla ludności cywilnej, a szczególnie dla formacji obrony cywilnej i Państwowej Straży Pożarnej;

- produkcję elementów niezbędnych do rozbudowy infrastruktury obronnej dla potrzeb układu pozamilitarnego.

Okolicznością sprzyjającą realizacji zadań gospodarczo-obronnych na rzecz układu pozamilitarnego jest to, że w wielu wypadkach wykorzystuje się do tych celów powszechnie stosowane w gospodarce narodowej urządzenia i materiały. Wynika stąd, że zadania z zakresu produkcji materialnej na rzecz układu pozamilitarnego realizują przedsiębiorstwa (firmy) i zakłady produkcyjne, w tym również zakłady przemysłu zbrojeniowego.

Oprócz przemysłu bardzo ważną rolę w zaspokojeniu potrzeb całego społeczeństwa, w tym również sił zbrojnych, spełnia rolnictwo i przemysł przetwórczy. Ten dział gospodarki narodowej, będący bazą zaspokojenia potrzeb żywnościowych kraju, realizuje równocześnie zadania zaopatrywania przemysłu, szczególnie spożywczego, w niezbędne surowce rolnicze.

Waga i znaczenie produkcji rolnej oraz jej racjonalnego wykorzystania niewspółmiernie wzrasta w czasie wojny, kiedy ograniczone będą możliwości produkcji, importu, a nawet transportu surowców i środków żywnościowych na większą odległość. Stąd potrzeba uwzględnienia w planowaniu obronnym maksymalnego wykorzystania zasobów w skali regionalnej.

System mobilizacyjny sił zbrojnych jest to uporządkowany wewnętrznie układ **założeń** oraz zespół **zasad i norm** regulujących jego funkcjonowanie w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Jego celem (przedmiotem działania) będzie zorganizowane i terminowe przejście sił zbrojnych ze struktur organizacyjnych czasu pokojowego na struktury oraz ukończenie okresu wojny.

Analizując tę definicję można wyróżnić trzy funkcje systemu mobilizacyjnego sił zbrojnych.

Pierwsza funkcja - to **założenia**, które odnoszą się do zamierzeń prognostyczno-planistycznych, organizacyjnych, szkoleniowych i zabezpieczających system mobilizacyjny.

Druga funkcja - to zespół **zasad** nakazujących określone postępowanie dowódców, sztabów i wojsk w konkretnych warunkach i otoczeniu.

Trzecia funkcja - to zespół **norm**, czyli uregulowań czasowo-przestrzennych przyjętych zgodnie z potrzebami, sprawdzonymi kryteriami oraz możliwościami.

Te funkcje systemu mobilizacyjnego zmieniają się w zależności od celu, zadań, możliwości i warunków, w jakich będzie on działać.

Kolejny człon definicji systemu mobilizacyjnego dotyczy okresów, którym są przypisane konkretne ustalenia organizacyjno-wykonawcze do realizacji zadań mobilizacyjnych. I tak w okresie pokoju opracowuje się bądź nowelizuje dokumenty mobilizacyjne, uaktualnia się zadania i organizuje ich zabezpieczenie, przygotowuje się bazę mobilizacyjną, organizuje pokojowe uzupełnianie sił zbrojnych, szkoli i gromadzi rezerwy osobowe. Przedsięwzięcia te mają na celu utrzymanie stałej gotowości mobilizacyjnej sił zbrojnych. Wynikają one z zaistnienia zasadniczych zmian w koncepcji operacyjnego wykorzystania sił zbrojnych, ważnych zmian strukturalnych i organizacyjnych w wojskach, dużych zmian w zakresie świadczeń z gospodarki narodowej na rzecz zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych, decyzji kierownictwa państwowego, mających przesłanki polityczne czy ekonomiczno-społeczne. W okresie kryzysu polityczno-wojskowego, stosownie do skali zagrożenia, uzupełnia się i rozwija wojska oraz militaryzuje się jednostki organizacyjne podległe Ministerstwu Obrony Narodowej lub innym resortom. W okresie wojny uzupełnia się siły zbrojne (wojska) stosownie do ponoszonych strat do zachowania przez nich zdolności bojowej oraz kontynuuje się nowe formowania jednostek wojskowych nie ujętych w planie mobilizacyjnym.

System mobilizacyjny sił zbrojnych określa zasady i sposoby postępowania centralnych organów administracji rządowej (samorządowej) oraz specjalnej w zakresie planowania i realizacji przedsięwzięć dotyczących zabezpieczenia procesu mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych w różnych sytuacjach polityczno-wojskowych.

Realizacja zadań i sposobów mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych jest uzależniona od zewnętrznych i wewnętrznych czynników:

- rozwoju sytuacji polityczno-militarnej w Europie;
- założeń polskiej polityki bezpieczeństwa, polityki bezpieczeństwa i strategii obrony RP (doktryny wojennej);

- sytuacji społeczno-politycznej i ekonomicznej kraju;
- planu operacyjnego wykorzystania sił zbrojnych (terminy zakończenia mobilizacji, różne warianty prowadzenia mobilizacji, równoległe wykonywanie zadań mobilizacyjnych i operacyjnych);
- struktury organizacyjnej sił zbrojnych czasu pokoju (stopnia ukończenia wojsk w czasie pokoju, wielkości poboru do zasadniczej służby wojskowej, systemu szkolenia żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, stopnia uzawodowienia sił zbrojnych, organizacji i częstotliwości szkolenia żołnierzy rezerwy);
- dyslokacji związków taktycznych i oddziałów na obszarze Polski;
- rozwoju środków walki i ich wprowadzenia do uzbrojenia sił zbrojnych;
- możliwości wystąpienia zakłóceń w procesie mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych.

System mobilizacyjny sił zbrojnych, uwzględniając zewnętrzne i wewnętrzne czynniki, jest tworzony według następujących kryteriów determinujących jego założenia:

- rozwoju gospodarki Polski w bliższej i dalszej przyszłości (w stałej wielkości wydatków finansowych w ciągu roku na obronność);
- przygotowania infrastruktury mobilizacyjnej na obszarze kraju;
- przynależności państwa do wspólnoty gospodarczej (układu militarnego);
- ograniczonej układem CFE-1 liczby stanu osobowego i podstawowego uzbrojenia konwencjonalnego sił zbrojnych w czasie pokoju;
- modelu struktury organizacyjnej sił zbrojnych w czasie pokoju;
- liczby poborowych wcielanych do odbycia służby wojskowej i stanu zasobów rezerw osobowych;
- organizacji i funkcjonowania terenowych organów administracji wojskowej (RSzW, WKU);
- wariantów i sposobów przeprowadzania mobilizacji, stosownie do skali zagrożeń militarnych terytorium RP;
- rozmieszczenia zapasów mobilizacyjnych i sprawności ich podjęcia, w tym z gospodarki narodowej.

System mobilizacyjny sił zbrojnych wyróżnia się charakterystycznymi cechami, takimi jak: spójnością z założeniami strategiczno-obronnymi; elastycznością co do czasu, miejsca i sposobu uruchomienia i prowadzenia mobilizacji; niezawodnością rozumianą jako odporność, sprawność i terminowość realizacji zadań mobilizacyjnych; chłonnością polegającą na przygotowaniu warunków do wcielenia w krótkim czasie kilkuset-tysięcznych rezerw ludzkich.

W przeszłości i obecnie teoretycy i praktycy wojskowi dążyli do poznania i opisania zasad regulujących racjonalne postępowanie w działalności praktycznej. Podstawę do sformułowania zasad systemu mobilizacyjnego sił zbrojnych stanowią wykryte prawidłowości, związki i zależności funkcjonujące w tym systemie. Do najważniejszych zasad należą:

1. Zasada scentralizowanego planowania i kierowania mobilizacją sił zbrojnych wyraża się w odgórnym (hierarchicznym) ustalaniu założeń oraz zadań, w których uczestniczą; Sztab Generalny WP; dowództwa ZT i RSzW; dowództwa oddziałów (samodzielnych pododdziałów) i wojskowe komendy uzupełnień. Podstawę do scentralizowanego planowania i kierowania mobilizacją stanowią ustalenia dyrektywne dotyczące gotowości bojowej i mobilizacyjnej sił zbrojnych, potrzeby operacyjne, instrukcje oraz wytyczne mobilizacyjne Sztabu Gen. WP. W planowaniu należy uwzględniać ustalenia z zakresu logistycznego zabezpieczenia mobilizacji.

Sztab Generalny WP sprawuje ogólne kierownictwo i koordynuje działalność mobilizacyjną sił zbrojnych; wypracowuje podstawowe założenia oraz zasady systemu mobilizacyjnego sił zbrojnych; ustala zadania mobilizacyjne dla poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz opracowuje kompleksowy plan mobilizacji sił zbrojnych; odpowiada za uruchomienie mobilizacji częściowej lub całości sił zbrojnych.

OW (RSZ) zabezpieczają wykonanie zadań mobilizacyjnych w wojskach oraz kierują działalnością mobilizacyjną w podległych wojskach.

ZT organizują zabezpieczenie i kierują mobilizacyjnym rozwinięciem jednostek wojskowych.

Oddziały organizują i wszechstronnie zabezpieczają mobilizacyjne rozwinięcie jednostek oraz powierzonych im zadań mobilizacyjnych w stosunku do jednostek nowo formowanych.

2. Zasada ciągłego utrzymania gotowości mobilizacyjnej wynika z wysokiego stopnia skadrowania sił zbrojnych w czasie pokoju. Gotowość mobilizacyjna oznacza zdolność wszystkich jednostek organizacyjnych do wykonania określonych zadań mobilizacyjnych, a w terenowych organach administracji wojskowej do ich zabezpieczenia. Zasada ta jest spełniana przez:

- należytą znajomość sposobów działania, kompetencje osób funkcyjnych i sprawne kierowanie;

- realnie i prawidłowo opracowaną dokumentację planistyczną oraz właściwie zorganizowany proces mobilizacyjny (przygotowane elementy bazy mobilizacyjnej, zorganizowany proces doręczania dokumentów powołania, pobrania i wcielenia potrzeb mobilizacyjnych);

- zgromadzenie w gospodarce narodowej odpowiednich zasobów wyszkolonych rezerw osobowych, środków transportowych (maszyn) oraz zapasów mobilizacyjnych;
- stałą gotowość organów dowodzenia do uruchomienia i kierowania mobilizacją;
- sprawne funkcjonowanie systemu alarmowania i łączności;

3. Zasada cyklicznego szkolenia żołnierzy rezerwy polega na systematycznym doskonaleniu ich kwalifikacji w wykonywaniu obowiązków na przewidzianych dla nich stanowiskach służbowych oraz w zespołowym wykonywaniu zadań bojowych.

Cykliczność szkolenia rezerw osobowych to okresowe powoływanie ich do jednostek wojskowych w celu doskonalenia umiejętności i nawyków zdobytych w czasie odbywania zasadniczej służby wojskowej. Zgodnie z tą zasadą rezerwy osobowe powinny być przeszkalane w cyklach co 3 - 5 lat w odpowiednim wymiarze czasowym wynoszącym do 14 dni;

4. Zasada terytorialnego gromadzenia zasobów rezerw osobowych obejmuje przygotowanie żołnierzy rezerwy na obszarze macierzystego województwa na potrzeby mobilizacyjne stacjonujących tam jednostek wojskowych. Planowanie terytorialnego uzupełniania wojsk żołnierzami rezerwy ma na celu ich zgromadzenie i zsynchronizowanie ze środkami transportowymi (maszynami) pobieranymi z gospodarki narodowej z najbliższych miejscowości w stosunku do miejsc dyslokacji jednostek wojskowych. Funkcjonowanie tej zasady będzie możliwe wówczas, kiedy terenowe organy administracji wojskowej będą wcielały do odbycia zasadniczej służby wojskowej poborowych do macierzystych jednostek wojskowych;

5. Zasada kontroli przygotowań mobilizacyjnych to systematyczna ocena stanu faktycznego utrzymania gotowości mobilizacyjnej w wojskach oraz możliwość ujawnienia braków i niedociągnięć, a także określenie sposobu ich usunięcia.

Wspomniane zasady systemu mobilizacyjnego sił zbrojnych mają swoje odzwierciedlenie w samej strukturze tego systemu. Mobilizacja sił zbrojnych, jako najważniejsza część składowa mobilizacji państwa, obejmuje wiele problemów związanych z ich powiększeniem na czas wojny, a one tworzą jego strukturę.

Głównymi problemami struktury mobilizacyjnej sił zbrojnych tworzącymi system (załącznik 5) są następujące składniki:

- 1) pokojowe uzupełnianie sił zbrojnych obejmujące:
 - planowanie i organizację odbywania różnych form służby wojskowej;
 - pokojowe gromadzenie zasobów rezerw osobowych na potrzeby mobilizacyjne i wojenne sił zbrojnych;
- 2) planowanie i organizacja mobilizacji sił zbrojnych:
 - opracowanie planu mobilizacyjnego sił zbrojnych w Sztabie Gen. WP i w wojskach;

- planowanie mobilizacyjnego rozwinięcia w dowództwach OW i RSZ;
 - planowanie zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych przez RSzW i WKU;
 - planowanie osiągnięcia WSGB w jednostkach wojskowych;
- 3) utrzymanie gotowości mobilizacyjnej sił zbrojnych:
- ciągle uaktualnianie dokumentów mobilizacyjnych;
 - szkolenie stanów osobowych i kontrola funkcjonowania systemu alarmowego;
 - rotacja żołnierzy rezerwy na przydziałach mobilizacyjnych;
 - utrzymywanie w sprawności sprzętu bojowego i zapasów w normatywnych wielkościach;
- 4) szkolenie i gromadzenie zasobów rezerw osobowych:
- przygotowanie rezerw kadrowych (oficerskich, chorążych i podchorążych rezerwy) na przydziały mobilizacyjne w siłach zbrojnych;
 - przygotowanie podoficerów i szeregowych rezerwy na przydziały mobilizacyjne sił zbrojnych;
 - nadawanie przydziałów mobilizacyjnych żołnierzom rezerwy;
 - przeszkalanie żołnierzy rezerwy mających przydziały mobilizacyjne;
- 5) organizacja uruchomienia i przebieg mobilizacji sił zbrojnych:
- przygotowanie systemu alarmowego w siłach zbrojnych i TOAW;
 - organizacja uruchomienia mobilizacyjnego rozwijania wojsk OW, ZT i oddziałów;
 - kierowanie przebiegiem mobilizacji w siłach zbrojnych;
 - kierowanie zabezpieczeniem mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych przez TOAW;
- 6) zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych:
- zorganizowanie zabezpieczenia logistycznego;
 - wydzielenie i przygotowanie świadczeń osobistych i rzeczowych do zabezpieczenia mobilizacji sił zbrojnych;
 - bojowe zabezpieczenie procesu mobilizacyjnego sił zbrojnych;
- 7) zasilanie sił zbrojnych stanem osobowym, środkami transportowymi (bojowymi) i zapasami materiałowymi:
- przygotowanie systemu uzupełniania sił zbrojnych w czasie prowadzenia działań bojowych;
 - zgromadzenie zestawów rezerw osobowych i środków transportowych, maszyn na potrzeby wojsk w toku prowadzonych działań bojowych;
 - rozwinięcie systemu uzupełniania sił zbrojnych w toku prowadzonych działań bojowych.

Wspomniana jedna z cech mobilizacji to elastyczność, która przejawia się między innymi w rodzajach, sposobach i wariantach prowadzenia mobilizacji sił zbrojnych.

Wzrost napięcia międzynarodowego i ewentualny wybuch wojny (konfliktu zbrojnego) może nastąpić nagle i w okresie najmniej korzystnym dla sił zbrojnych. W zależności od stopnia narastania kryzysu międzynarodowego można wyróżnić dwa rodzaje przeprowadzenia mobilizacji sił zbrojnych: mobilizację częściową i mobilizację całości sił zbrojnych (powszechną).

Mobilizacja częściowa, która polegać powinna na rozwijaniu wybranych ZT, oddziałów, stosownie do kierunku i skali zagrożenia terytorium RP. Zarządzenie mobilizacyjnego rozwinięcia dla części sił zbrojnych (wybranych jednostek wojskowych) następuje na sygnał przekazany bezpośrednio ze Sztabu Generalnego do dowództw okręgów wojskowych, rodzajów sił zbrojnych. Chodzi o to, aby podejmowane przedsięwzięcia mobilizacyjne i operacyjne odpowiadały poczynaniom przeciwnika i wyprzedzały je w czasie, a jednocześnie były trudne do wykrycia co do celu oraz zakresu realizacji zadań mobilizacyjnych.

Mobilizacja powszechna polega na jednoczesnym rozwijaniu całości sił zbrojnych w wypadku mobilizacji powszechnej. Decyzję podejmuje prezydent RP wraz z Radą Bezpieczeństwa Narodowego, która jest przekazana do środków masowego przekazu. W ramach systemu alarmowania sił zbrojnych decyzja o wprowadzeniu mobilizacji powszechnej jest przekazywana przez służbę operacyjną Sił Zbrojnych RP i dalej do garnizonowych ośrodków alarmowania i wykonawców, nakazując wprowadzenie stanu pełnej gotowości bojowej we wszystkich jednostkach wojskowych.

Środki masowego przekazu - PR i TV emitują przygotowane komunikaty o mobilizacji powszechnej, a prasa centralna oraz lokalna drukują te komunikaty. Teksty komunikatów są przygotowane do przekazania w środkach masowego przekazu, a w czasie pokoju w wyznaczonych jednostkach organizacyjnych administracji wojskowej są przygotowane i zdeponowane obwieszczenia o mobilizacji powszechnej, za rozplakatowanie których odpowiedzialni są wojewodowie, burmistrzowie i wójtowie gmin, po ich dostarczeniu ze sztabu wojskowego.

Uruchomienie mobilizacji powszechnej w czasie, kiedy nie pracują środki masowego przekazu (godziny nocne) i nie ogląda (słucha) ich społeczeństwo został ustalony sygnał dźwiękowy (trwający 3 minuty) informujący obywateli danej miejscowości o potrzebie włączenia radia lub telewizji w celu wysłuchania emitowanych komunikatów o mobilizacji powszechnej w państwie.

OBWIESZCZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ
w związku z ogłoszeniem powszechnej mobilizacji - **wzywam**¹:

1. żołnierzy rezerwy posiadających karty mobilizacyjne koloru białego² do natychmiastowego zgłoszenia się w miejscach określonych w kartach. Należy wybrać takie drogi i środki komunikacji, które zapewniają przybycie do tych miejsc w jak najkrótszym czasie.

2. do natychmiastowego powrotu do miejsc pełnienia służby wszystkich żołnierzy przebywających czasowo poza jednostką wojskową.

3. wszystkich żołnierzy posiadających karty mobilizacyjne koloru zielonego³ o przygotowanie się do stawienia w miejscach określonych w dodatkowych kartach powołania z chwilą ich otrzymania. Natomiast tych żołnierzy, którzy zmienili miejsce pobytu w czasie mobilizacji i wojny lub w wypadku zarządzenia rozśrodkowania lub ewakuacji ludności do zgłoszenia się w najbliższej WKU lub zawiadomili o tym fakcie właściwego wójta, burmistrza (prezydenta miasta) przed upływem 48 godzin do przybycia.

4.1) osoby, którym wydano ostateczne decyzje o przeznaczeniu ich do wykonania świadczeń w miejscu określonym w decyzji. Podaje się do wiadomości wszystkim podlegającym przepisom ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, że:

2) kto w czasie mobilizacji lub wojny w celu trwałego uchylecia się od obowiązku służby wojskowej nie zgłosił się do tej służby w określonym terminie i miejscu, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od 5 lat lub karze śmierci;

3) kto w czasie mobilizacji lub wojny uchyla się od wykonania obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

¹ Monitor Polski z 19.03.1993 r. poz. 79 - obwieszczenie MON w sprawie kart mobilizacyjnych i obwieszczeń.

² Biała karta mobilizacyjna dla żołnierzy rezerwy będących na przydziałach mobilizacyjnych.

³ Zielona karta mobilizacyjna dla żołnierzy rezerwy powoływanych w pierwszej kolejności po wybuchu wojny.

Z przedstawionych dwóch rodzajów mobilizacji sił zbrojnych wynikają sposoby i warianty prowadzenia mobilizacji w zależności od zaistniałej sytuacji polityczno-militarnej. Obecnie można wyróżnić trzy podstawowe sposoby zarządzania mobilizacją Sił Zbrojnych RP (załącznik 6).

1. Mobilizacja jawna polegająca na jednoczesnym uruchomieniu mobilizacji w całych siłach zbrojnych z wykorzystaniem radia, telewizji, radiowęzłów lokalnych, prasy i specjalnie przygotowanych komunikatów (obwieszczeń). W określonych warunkach mobilizacja jawna może być zarządzana przed wybuchem wojny jako demonstracja siły. Siły zbrojne po wprowadzeniu mobilizacji jawnej niezwłocznie przystępują do rozwijania swoich jednostek wojskowych realizując alarmowo stan pełnej gotowości bojowej z pominięciem stanów pośrednich (podwyższonej i wzmożonej gotowości bojowej).

2. Mobilizacja prowadzona zestawami jednostek wojskowych jest realizowana przez wprowadzenie kolejnych stanów gotowości bojowej w wojskach lub pomijaniu niektórych z nich. Zależy to od rozwoju sytuacji polityczno-wojskowej i skali narastania kryzysu. Po wprowadzeniu kolejnych stanów gotowości bojowej (PdGB, WGB i PłGB) rozwija się jednostki wojskowe, przypisane do poszczególnych czterech zestawów mobilizacyjnych:

- po wprowadzeniu stanu podwyższonej gotowości bojowej będą mobilizacyjnie rozwijane jednostki I zestawu lub część z nich i powoływane mobilizacyjne rzuty alarmowe dla jednostek rozwijanych w kolejnym stanie gotowości bojowej;
- w stanie wzmożonej gotowości bojowej może nastąpić rozwijanie pozostałych jednostek wojskowych I zestawu mobilizacyjnego oraz jednostki wchodzące w skład II zestawu, a w określonych warunkach nawet część jednostek III zestawu. Ponadto będą powołane mobilizacyjne rzuty alarmowe dla pozostałych jednostek wojskowych;
- po wprowadzeniu stanu pełnej gotowości bojowej w siłach zbrojnych będzie kontynuowane mobilizacyjne rozwijanie jednostek nie rozwijanych w uprzednich stanach gotowości bojowej. Wszystkie jednostki wojskowe sił zbrojnych realizują zamierzenia dotyczące osiągnięcia gotowości bojowej i pełnej gotowości bojowej.

3. Mobilizacyjne rozwijanie sił zbrojnych prowadzone w sposób nakazowy polega na rozwijaniu pojedynczych jednostek wojskowych lub ich grup rozmieszczonych na obszarze całego kraju, względnie na obszarach okręgów wojskowych czy rodzajów sił zbrojnych (wojsk).

Uruchomienie tego sposobu mobilizacji może nastąpić na odpowiednie zarządzenie szefa Sztabu Gen. WP, przekazanego wojskom przez techniczne środki łączności lub oficerów łącznikowych. Może ono nastąpić jako reakcja na określone zagrożenie konfliktem lokalnym z określonego kierunku i ma na celu ukrycie skali rozwijanych

wojsk. Prowadzone ono będzie bez wprowadzenia jakichkolwiek stanów gotowości bojowej.

W sytuacji, kiedy zagrożenie obszaru RP narasta, a siły zbrojne realizowały przedsięwzięcia mobilizacyjne zestawami lub nakazowo - może być podjęta decyzja przejścia do mobilizacji powszechnej; ten sposób można nazwać sposobem mieszanym przeprowadzenia mobilizacyjnego rozwijania Sił Zbrojnych RP.

Warianty przeprowadzenia mobilizacji sił zbrojnych (załącznik 7).

Analiza początkowego okresu minionych wojen pozwala na wyciągnięcie wniosku, że zawczasu opracowane sposoby przygotowań obronnych państwa, a zwłaszcza mobilizacyjnego ich rozwijania, były i będą w znacznej mierze decydowały o uniknięciu negatywnych następstw zaskoczenia. Mobilizacja ze względu na czas jej przeprowadzenia może rozpocząć się i zakończyć dla większości wojsk, a nawet całości sił zbrojnych przed wybuchem wojny (w najkorzystniejszych warunkach) lub rozpocząć się przed wybuchem wojny, a zakończyć się w toku jej trwania - jest to wariant najprawdopodobniejszy we współczesnych warunkach. Nie można też wykluczyć, że część wojsk, zwłaszcza o dłuższych terminach zakończenia mobilizacji będzie kontynuowała rozwijanie po rozpoczęciu działań bojowych przez napastnika.

Wzrost napięcia w sytuacji polityczno-wojskowej i wybuch wojny może nastąpić nagle i w okresie najmniej korzystnym dla sił zbrojnych. Rozpoczęcie i prowadzenie mobilizacji może odbywać się w czasie działań bojowych. W tym przypadku wojska będą zmuszone dokonywać mobilizacyjnego rozwijania w warunkach bezpośredniego oddziaływania przeciwnika; to oznacza najniekorzystniejsze warunki.

Zakładane w systemie mobilizacyjnym rodzaje, sposoby i warianty uruchomienia tego systemu mogą być realizowane tylko wówczas, kiedy będzie przygotowane odpowiednie zabezpieczenie w postaci znaczących potrzeb mobilizacyjnych pobieranych z gospodarki narodowej.

Potrzeby mobilizacyjne sił zbrojnych, jako "armii skadrowanej" w okresie pokoju, wynikają z konieczności utrzymania gotowości mobilizacyjnej, którą określa stopień przygotowania ich do terminowego wykonania zadań ujętych w planie mobilizacyjnym, w ramach prowadzenia mobilizacji częściowej lub powszechnej. Źródłami zaspokojenia ogólnych potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych są:

1) zapasy zgromadzone jako sprzęt i materiały użytku bieżącego (UB); zapasy nienaruszalne (ZN) wynikające z różnicy należności tabelarycznych okresu pokojowego i wojennego w postaci zapasu ruchomego amunicji, żywności, mps, środków medycznych; zapasy niezniszalne (ZNz) gromadzone jako części zamienne, materiały remontowe, środki higieny, naprawcze i konsumpcyjne; zapasy doraźne (ZD) wydzielone z zapasu nienaruszalnego, głównie żywności, mps i amunicji;

2) dostawy bieżące z gospodarki krajowej i z importu w postaci uzbrojenia, sprzętu wojskowego i materiałów powszechnego użytku, które wykorzystuje się w siłach zbrojnych w okresie pokoju, a także gromadzi na czas mobilizacji i wojny;

3) siły i środki przejmowane z gospodarki krajowej w czasie mobilizacji sił zbrojnych: żołnierze rezerwy, samochody, ciągniki, maszyny inżynieryjno-budowlane, samoloty i śmigłowce lotnictwa cywilnego, jednostki pływające, sprzęt oraz urządzenia komunikacji (żegluga);

4) środki wydzielone z rezerw państwowych na potrzeby mobilizacji sił zbrojnych: paliwa, produkty rolno-spożywcze, środki i sprzęt medyczny, baterie i akumulatory, materiały budowlane (drewno, cement, wapno), materiały eksploatacyjno-remontowe (załączniki 11 i 12).

Potrzeby mobilizacyjne i wojenne sił zbrojnych w zakresie rezerw ludzkich zwykle się określać jako brakującą liczbę żołnierzy rezerwy przeznaczonych do uzupełnienia mobilizacyjnie rozwijanych wojsk (JW), według etatu czasu wojny. Powyższa definicja nie uwzględnia żołnierzy rezerwy przeznaczonych do uzupełnienia wojsk w toku prowadzonych działań bojowych (mobilizacja sił trwa od zagrożenia wybuchem wojny aż do jej zakończenia). Dlatego też wielkość potrzeb mobilizacyjnych i wojennych w zakresie rezerw ludzkich jest ograniczona następującymi wskaźnikami:

- różnicą etatu sił zbrojnych czasu pokojowego i wojny (są to potrzeby mobilizacyjne wynikające z różnicy wielkości potrzeb etatowych zabezpieczających dwu czy trzykrotnie powiększenie sił zbrojnych na czas wojny);

- grupą zabezpieczenia ukompletowania potrzeb etatowych wojsk, nazwanych potrzebami ponadetatowymi;

- liczbą potrzeb mobilizacyjnych na tzw. "nakładkę" w okresie szkolenia podstawowego nowo wcielonych żołnierzy do jednostek wojskowych (są to ponadetatowe potrzeby mobilizacyjne);

- liczbą potrzeb mobilizacyjnych w celu uzupełnienia stanu wojsk w wyniku ponoszonych przez nie strat oraz nowe formowania jednostek czy formacji obrony regionalnej.

Wymienione składniki potrzeb mobilizacyjnych i wojennych w stanie osobowym sił zbrojnych obrazują ich wielkości w skali makro w bardzo wysoko skadrowanej naszej "armii" w okresie pokoju.

Potrzeby mobilizacyjne żołnierzy rezerwy tylko na mobilizacyjne rozwinięcie wojsk urastają do kilkuset tysięcy. Dlatego też jest to problem niebagatelny, który należy rozpatrywać w aspekcie ich charakterystyki, przygotowania do określonych funkcji oraz zasad gromadzenia.

W naszych siłach zbrojnych funkcjonują jednostki wojskowe o zróżnicowanych wskaźnikach pokojowego ukończenia stanów osobowych od rozwiniętych do nowo formowanych. Stąd ich potrzeby mobilizacyjne można wyrazić w następujący sposób:

1) w jednostkach istniejących w czasie pokoju potrzeby mobilizacyjne żołnierzy składają się z:

$$PM = Ew - St.ewid. \pm Z + V + St.zabl. + N + GZU$$

Objaśnienie:

Ew - stan wojenny jednostki wojskowej;

St.ewid.- stan ewidencyjny czasu pokojowego jednostki;

Z - załączki mobilizacyjne przekazywane lub przyjmowane do (z) jednostki;

V - wakaty na stanowiskach (funkcjach) nieobsadzonych w czasie pokoju;

St.zabl. - stanowiska (pojedyncze etaty) zablokowane w jednostce;

N - "nakładka" żołnierzy rezerwy;

GZU - grupa zabezpieczenia uzupełnień żołnierzy rezerwy.

2) w jednostkach nowo formowanych na okres wojny:

$$PM = Ew - EP + Z + GZU$$

Ep - etat pokojowy jednostki wojskowej.

Wymienione składniki potrzeb mobilizacyjnych będą scharakteryzowane według ich przeznaczenia, kryterium wieku, zasad gromadzenia i sposobów powołania do uzupełnienia sił zbrojnych w czasie mobilizacji.

Etat wojenny jednostki wojskowej określa jej strukturę organizacyjną, liczbę różnych specjalności wojskowych, rodzaj i rangę stanowisk służbowych oraz liczbę i rodzaje uzbrojenia, sprzętu technicznego i środków transportu należnych jednostce wojskowej.

Stan osobowy czasu pokojowego w jednostce wojskowej jest określany liczbą żołnierzy i pracowników cywilnych oraz liczbą podstawowego sprzętu technicznego, a także środków transportowych ustalonych obowiązującym etatem pokojowym.

Załączki mobilizacyjne stanowią imiennie (liczebnie) wydzieleni żołnierze zawodowi służby zasadniczej z jednostek wojskowych istniejących w czasie pokoju, a także z tzw. terenowego aparatu mobilizacyjnego (grup operacyjno-mobilizacyjnych jednostek skadrowanych) w celu obsadzenia w innych jednostkach wojskowych (skadrowanych i

nowo formowanych) stanowisk dowódczych, a także stanowisk mających wpływ na zapoczątkowanie mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek. Załączki mobilizacyjne na stanowiska oficerskie akceptuje dowódca okręgu wojskowego na wniosek dowódców związków taktycznych, samodzielnych oddziałów. Natomiast w stosunku do podoficerów i szeregowych kompetencje ich wydzielenia spoczywają w gestii dowódcy związku taktycznego, samodzielnego oddziału. W zasadzie na załączki mobilizacyjne należy wyznaczyć żołnierzy w ramach jednostek garnizonu. Wydzielenie załączków do jednostek mobilizowanych w innych garnizonach dokonuje się tylko w wypadku braku żołnierzy odpowiednich specjalności bądź łącznie z przekazywanym sprzętem. W miejsce wydzielonych załączków przydziela się żołnierzy rezerwy w wojskowej komendzie uzupełnień. Załączki mobilizacyjne odsyła się do macierzystych jednostek w pierwszych godzinach od czasu zarządzenia mobilizacji.

Wakaty wynikają z bieżących ubytków żołnierzy w jednostkach wojskowych w stosunku do stanu ewidencyjnego (wyjściowego). Powstają na skutek zmniejszenia się stanu kadry zawodowej oraz żołnierzy służby zasadniczej w czasie pokojowej działalności jednostki. Na wakaty powołuje się żołnierzy rezerwy, a także mobilizacyjnym rzutem alarmowym.

Stanowiska zablokowane w czasie pokoju dotyczą utrzymania na etatach jednostek wojskowych stanowisk oddanych do dyspozycji dowództw okręgów wojskowych, rodzajów sił zbrojnych, wojskowym klubom sportowym. W skali sił zbrojnych jest to niewielka liczba stanowisk rozdzielonych na poszczególne jednostki wojskowe. Na zablokowane stanowiska występujące w etatach jednostek wojskowych muszą być powoływani specjaliści w wojskowych komendach uzupełnień wraz z mobilizacyjnym rzutem alarmowym.

"Nakładka" żołnierzy rezerwy (szeregowych i podoficerów) o odpowiednich specjalnościach wojskowych jest przeznaczona do uzupełnienia nieobsadzonych stanowisk w okresie przejściowym między zwolnieniem żołnierzy a wcieleniem poborowych, a także do zmiany nowo powołanych żołnierzy w okresie podstawowego, specjalistycznego ich szkolenia. "Nakładkę" wykorzystuje się w okresie, kiedy nowo wcieleni żołnierze nie nabyli jeszcze pełnych kwalifikacji do wykonywania zadań na określonych stanowiskach służbowych.

Żołnierzy rezerwy na "nakładkę" wyznacza się z najmłodszych roczników rezerwistów, którzy nie utracili umiejętności i nawyków po odbyciu zasadniczej służby wojskowej oraz nie są ujęci w przydziałach mobilizacyjnych w jednostkach wojskowych. Zapotrzebowanie na "nakładkę" składają dowódcy jednostek wojskowych raz w roku, w styczniu do WKU, tak aby jej wielkość obejmowała cały stan osobowy zwalnianych do rezerwy żołnierzy służby zasadniczej lub tylko na określone przez

dowódcę funkcje (stanowiska), które decydują o utrzymaniu gotowości bojowej przez jednostkę wojskową. Zwolnienia żołnierzy rezerwy z "nakładki" dokonuje dowódca jednostki wojskowej, jeśli uzna, że nowo wcielani żołnierze nabyli wystarczające umiejętności do wykonywania zadań na zajmowanych stanowiskach służbowych.

W miarę wyszkolenia w poszczególnych specjalnościach młodych żołnierzy mogą oni zastępować żołnierzy rezerwy stanowiących "nakładkę". W wypadku mobilizacji, żołnierzy stanowiących "nakładkę" powołuje się równocześnie z uzupełnieniem zasadniczym.

Grupę zabezpieczenia ukompletowania żołnierzy rezerwy określają dowódcy jednostek wojskowych. Zabezpieczenie to stanowi do 30 proc. potrzeb mobilizacyjnych, co z reguły zapewnia pełne mobilizacyjne ukompletowanie stanu osobowego w przypadku niestawienia się żołnierzy rezerwy z uzupełnienia zasadniczego. Żołnierzy rezerwy stanowiących zabezpieczenie stawiennictwa powołuje się równocześnie z uzupełnieniem zasadniczym do jednostek wojskowych.

Potrzeby mobilizacyjne jednostek wojskowych można podzielić według kryterium czasu ich powołania i wykorzystania na: mobilizacyjny rzut alarmowy (MRA) i uzupełnienie zasadnicze (UZ).

Mobilizacyjny rzut alarmowy stanowi wytypowaną liczbę żołnierzy rezerwy (20-30 proc. etatowych potrzeb mobilizacyjnych jednostki wojskowej), którzy są powołani odpowiednio wcześniej i wykorzystani do przygotowania warunków do mobilizacyjnego rozwinięcia jednostki wojskowej. Biorą udział w rozwijaniu elementów bazy mobilizacyjnej, przygotowują sprzęt bojowy i uzbrojenie do eksploatacji oraz zapasy materiałowo-techniczne do ewakuacji.

Potrzeby liczebne i skład żołnierzy MRA ustalają dowódcy jednostek wojskowych po dokonaniu szczegółowej analizy sił do wykonania zadań mobilizacyjnych. Mobilizacyjny rzut alarmowy można uważać za rezerwę dyspozycyjną dowódców jednostek, gotową w każdym czasie przystąpić do realizacji zadań mobilizacyjnych.

Uzupełnienie zasadnicze stanowi zabezpieczenie mobilizacyjne w postaci żołnierzy rezerwy, pomniejszone o MRA jednostki wojskowej. Dla jednostek rozwiniętych w czasie pokoju jest powoływane uzupełnienie zasadnicze siłami tych jednostek, a do pozostałych jednostek wojskowych siłami akcji kurierskich i posłańczych terenowych organów administracji rządowej (samorządowej).

Gromadzenie potrzeb mobilizacyjnych stanu osobowego jest przedsięwzięciem, za które odpowiadają dowództwa okręgów wojskowych i organy administracji wojskowej na swoich terenach. Przedsięwzięcie to obejmuje sferę prognostyczną, planistyczną i organizacyjną, mającą na celu przygotowanie odpowiednio wyszkolonych rezerw osobowych gwarantujących pełne uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych jednostek

wojskowych. Należy pamiętać, że przygotowuje się odpowiednich specjalistów wojskowych na podstawie zasady terytorialnego i zrejonizowanego uzupełnienia wojsk.

Zasięg terytorialny uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych polega na przeznaczaniu do jednostek wojskowych żołnierzy rezerwy mieszkających na terenie administrowanym przez WSzW, gdzie stacjonuje uzupełniana jednostka wojskowa.

Rejonizacja uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych polega na przeznaczaniu do jednostek wojskowych żołnierzy rezerwy z jak najmniejszej liczby rejonów, gmin i miast oraz z terenów dogodnie usytuowanych pod względem miejsc prowadzenia mobilizacji z obszaru administrowanego przez macierzyste WKU.

Potrzeby mobilizacyjne i wojenne sił zbrojnych w zakresie stanu osobowego zostały podzielone (z ogólnych zasobów rezerw osobowych) na następujące kategorie (rys. 2):

Rys. 2. Gromadzenie i przeznaczenie rezerw osobowych

Przygotowując i gromadząc żołnierzy rezerwy na potrzeby mobilizacyjne i wojenne należy organizować w jednostkach wojskowych ich przeszkalanie, najczęściej w ramach ćwiczeń mobilizacyjnych (jednodniowych, krótkotrwałych i długotrwałych) (tabela 2).

Tabela 2

PRZYKŁADOWE TERMINY PRZEBIEGU ĆWICZEŃ MOBILIZACYJNYCH
Z ŻOŁNIERZAMI REZERWY

Doby	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	itp.
W garnizonie	Wciele- nie ŻR	Szkolenie ŻR		Obsługa sprzętu i zwolnienia													
W garnizonie	Wcielenie żołnierzy rezerwy			Szkolenie ŻR w pododdziałach					Obsługa sprzętu i rozliczenie								
Na poligonie	Wcielenie żołnierzy rezerwy			Przegrupo- wanie na poligon			Szkolenie ŻR w pododdziałach (ćwiczenia taktyczne)					Udział w ćwicz. pułko- wym, obsługa sprzętu, roz- liczenie					

Gromadzenie i przeszkalanie żołnierzy rezerwy stanowiących potrzeby mobilizacyjne sił zbrojnych to ważne przedsięwzięcie org.-szkoleniowe, chociaż limitowane w okresie pokoju na najwyższym szczeblu państwowym.

a) ze względu na wyszkolenie:

- rezerwy osobowe wyszkolone;
- rezerwy osobowe niewyszkolone;

b) ze względu na wiek:

- **I kategoria rezerw:** oficerowie i chorążowie do 40 roku życia; podoficerowie i szeregowi do 40 roku życia (kobiety pdf i szer. do 35 roku życia);
- **II kategoria rezerw:** oficerowie, chorążowie (mężczyźni do 60 roku życia; podchor., pdf i szer. rez. - do 50 lat); oficerowie, chorążowie (kobiety do 50 roku życia); podoficerowie i szeregowi rezerwy (kobiety do 40 roku życia);

c) ze względu na wykorzystanie:

- rezerwy osobowe przeznaczone do zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk z I i II kategorii rezerw;
- rezerwy osobowe przeznaczone do uzupełnienia sił zbrojnych w czasie wojny, głównie z II kategorii rezerw;

- rezerwy osobowe przeznaczone na potrzeby gospodarki narodowej (reklamowani); dla jednostek podlegających militaryzacji i formacji obrony cywilnej.

System mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP powinien w przyszłości uwzględniać dwa sposoby jego uruchomienia i przeprowadzenia, a te z kolei powinny wynikać z oceny prognozowanego zagrożenia bezpieczeństwa RP (załącznik 13).

Pierwszy. W razie zaobserwowania mobilizacyjnych ruchów wojsk w sytuacji narastania, kryzysu polityczno-wojskowego między którymkolwiek z sąsiadów. Oznacza to przystąpienie do mobilizacyjnego rozwijania sił przewidzianych do osłony granicy państwowej na zagrożonym kierunku oraz stacjonujących w pobliżu tego kierunku lądowych wojsk operacyjnych, OT, sił obrony powietrznej i wydzielonych ZT, oddziałów sił szybkiego działania - podporządkowanych naczelnemu dowódcy. W wypadku niekorzystnego rozwoju sytuacji kryzysowej powinno nastąpić mobilizacyjne rozwinięcie pierwszorzutowych wojsk okręgów wojskowych, a następnie - stosownie do narastania zagrożenia - całości sił zbrojnych.

Drugi. Zarządzenie powszechnej mobilizacji sił zbrojnych na wypadek nagłego zagrożenia bezpieczeństwa RP. Oznacza uruchomienie systemu mobilizacyjnego w całych siłach zbrojnych i stopniowo w państwie - przez przechodzenie na gospodarke pogotowia wojennego i dostosowania funkcjonowania administracji rządowej do potrzeb prowadzenia wojny.

W zakresie gotowości bojowej należy rozważyć możliwość wprowadzenia trzech stanów gotowości. Na szczeblu państwa byłyby to w ramach gotowości obronnej państwa: stała gotowość, podwyższona gotowość i pełna gotowość obronna państwa; gotowość bojowa sił zbrojnych obejmowałaby: stałą gotowość bojową, wzmożoną gotowość bojową, pełną gotowość bojową sił zbrojnych. Wówczas nastąpiłaby synchronizacja przedsięwzięć realizowanych w państwie i w Siłach Zbrojnych RP.

Przyszłościowy system mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP powinien być budowany na podstawie możliwego i potrzebnego potencjału obronnego, uwzględniającego około 75 proc. potencjałów sąsiadów otaczających RP.

Stosunek możliwego potencjału ludzkiego do potrzebnego kształtowałby się jak 250 000 : 1 960 000, co oznacza prawie ośmiokrotne (7,84 razy) powiększenie naszych sił zbrojnych na czas wojny.

Istnieje zatem pytanie, czy jest to możliwe w naszej rzeczywistości? Odpowiedzi na ten problem należy szukać w analizach ekonomicznych i społecznych (demograficznych) w przyszłości rozwoju naszego państwa.

3. PRZYGOTOWANIE SIŁ ZBROJNYCH DO MOBILIZACYJNEGO ROZWINIĘCIA

Sprawne przechodzenie sił zbrojnych ze struktury organizacyjnej i stanu liczebnego czasu pokojowego na struktury i stan liczebny czasu wojny odbywa się przez mobilizacyjne ich rozwinięcie. Mobilizacyjne rozwinięcie sił zbrojnych jest to zorganizowane przechodzenie ich ze struktur pokojowych na wojenne z wykorzystaniem wydzielonych żołnierzy rezerwy, środków transportowych, maszyn i urządzeń oraz zapasów materiałowych zgromadzonych w siłach zbrojnych i w gospodarce narodowej. Zasadniczym czynnikiem gwarantującym osiągnięcie wymaganego potencjału bojowego wojsk jest planowe gromadzenie przygotowanych rezerw ludzkich i materialnych. W procesie tym oprócz wojskowych ogniw dowodzenia i zarządzania, uczestniczą określone organy administracji rządowej i samorządów terytorialnych.

Mobilizacyjne rozwinięcie w pełnym wymiarze planuje się, organizuje i przygotowuje w czasie pokoju. Zadania dotyczące scentralizowanego planowania wykonują dowództwa i sztaby wszystkich szczebli dowodzenia w odniesieniu do podległych wojsk. Jednakże zakres tego planowania jest znacznie zróżnicowany. Szczeble operacyjne konkretyzują otrzymane zadania mobilizacyjne ze Sztabu Gen. WP, natomiast szczeble taktyczne zabezpieczają wykonanie powierzonych im zadań mobilizacyjnych, w konkretnych warunkach garnizonowych.

W procesie przygotowania do mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych będzie uczestniczyło wiele różnorodnych ogniw organizacyjnych sił zbrojnych, jak i organów administracji rządowej oraz samorządów terytorialnych. Każde z tych ogniw powinno mieć ściśle określone co do miejsca, czasu oraz sposobu realizacji zadania.

Przygotowanie sił zbrojnych do mobilizacyjnego rozwinięcia obejmuje następujące sfery działalności organów, osób funkcyjnych uczestniczących w tym procesie: sferę planowania, organizowania, zabezpieczenia i kontrolowania przygotowań mobilizacyjnych.

Podstawą przygotowań jest właściwe planowanie wymagające dokładnych przemyśleń na szczeblu centralnym i w konkretnej jednostce wojskowej. Planowanie w zakresie mobilizacji sił zbrojnych nie może być aktem jednorazowym, wymaga ono ciągłej aktualizacji, stosownie do zmieniających się warunków społeczno-politycznych, militarnych i ekonomicznych.

Prawidłowo zaplanowane przedsięwzięcia mobilizacyjne muszą podlegać zabiegom organizacyjnym, czyli należy im nadać wymiar materialny oraz funkcjonalny z wszystkimi tego aspektami czasowymi i przestrzennymi. Zabiegi organizacyjne mają na celu dokonanie sprawdzenia poprawności i realności przyjętych założeń w planowaniu. Będą one służyły do uszczegółowienia zamierzeń etapu planowania mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych.

Zabezpieczenie procesu mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych polega na skoordynowanym działaniu właściwych organów wojskowych i rządowych, mających na celu zapewnienie sprawnego i terminowego uzupełnienia wojsk do etatów wojennych. W ramach zabezpieczenia procesu mobilizacji należy skupić uwagę na sferę materialną i ludzką, znajdującą się w części sił zbrojnych, a przede wszystkim w zasobach gospodarki narodowej oraz rezerw państwowych.

Planowanie mobilizacyjne w siłach zbrojnych jest realizowane okresowo co 5-10 lat. Decyzje w sprawie rozpoczęcia planowania mobilizacyjnego podejmuje się w następujących sytuacjach:

- zaistnienia zasadniczych zmian w koncepcji operacyjnego wykorzystania sił zbrojnych;
- wprowadzenia znacznych zmian strukturalnych i organizacyjnych w siłach zbrojnych;
- dużych zmian w przepisach prawnych dotyczących wykorzystania świadczeń z gospodarki narodowej na rzecz zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych;
- decyzji kierownictwa państwowego, mającej przesłanki polityczne czy ekonomiczno-społeczne.

Planowanie mobilizacyjne jest ściśle zsynchronizowane z planem operacyjnym sił zbrojnych i powinno stanowić jego integralną część w zakresie terminów oraz miejsc zakończenia mobilizacji (załącznik 8). Planowanie zależy od zadań operacyjnych wojsk, struktury organizacyjno-etatowej okresu pokoju, stopnia rozwinięcia wojsk, stanu przygotowania sił i zasobów materiałowych oraz infrastruktury obszaru kraju.

Podstawę do planowania mobilizacji sił zbrojnych (załącznik 8 i 9) stanowią:

- rozkaz (zarządzenie szefa Sztabu Generalnego WP nakazujący opracowanie nowego planu mobilizacyjnego dla sił zbrojnych;
- zestawienie zadań mobilizacyjnych sił zbrojnych;
- plan zarządzenia i kierowania mobilizacją;
- plan uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych;
- plan wykorzystania nadwyżek pozostających po mobilizacyjnym rozwinięciu wojsk;

- wytyczne w sprawie gromadzenia rezerw na potrzeby mobilizacyjne Sił Zbrojnych RP.

Opracowanie ww. dokumentów powinno być poprzedzone studiami dotyczącymi potrzeb operacyjnych oraz możliwościami zabezpieczenia mobilizacji sił zbrojnych.

Na szczeblu centralnym w planowaniu mobilizacyjnym uczestniczą poszczególne pioniry organizacyjne Sztabu Generalnego WP i Ministerstwa Obrony Narodowej według kompetencji:

1) kierownictwo Sztabu Generalnego WP:

- szef Sztabu Generalnego WP - sprawuje ogólny nadzór nad działalnością mobilizacyjną w Siłach Zbrojnych RP; przedstawia ministrowi obrony narodowej potrzeby mobilizacyjne (osobowe, finansowe, materiałowe i prawne) oraz aktualny stan utrzymania gotowości mobilizacyjnej w siłach zbrojnych;

- pierwszy zastępca szefa Sztabu Gen. WP - koordynuje pracami mobilizacyjnymi w Sztabie Gen. WP i w całych siłach zbrojnych; sprawuje nadzór nad działalnością w zakresie utrzymania gotowości mobilizacyjnej wojsk; określa potrzeby operacyjne - terminy prac mobilizacyjnych, miejsca prowadzenia mobilizacji oraz kolejność rozwijania wojsk;

- szef planowania organizacyjno-mobilizacyjnego Sztabu Gen. WP - konkretyzuje zasadnicze założenia koncepcji i zasad przygotowania mobilizacji wojsk; kieruje całokształtem planowania w Sztabie Gen. WP, w OW i RSZ; prowadzi działalność inspirującą w siłach zbrojnych; współpracuje z departamentem polityki personalnej MON w sprawach uzupełnienia potrzeb mobilizacyjnych rezerw kadrowych;

2) Zarządy Sztabu Generalnego WP i departamenty MON:

- zarząd mobilizacji i uzupełnień Sztabu Gen. WP - opracowuje zasady i sposoby mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych zawarte w instrukcjach, wytycznych i zarządzeniach; opracowuje plan mobilizacji sił zbrojnych (PM); kieruje działalnością w zakresie gromadzenia rezerw na bieżące i perspektywiczne potrzeby mobilizacyjne sił zbrojnych; organizuje i prowadzi kontrolę przygotowań mobilizacyjnych w siłach zbrojnych; zbiera doświadczenia i wnioski z bieżącej działalności mobilizacyjnej w siłach zbrojnych;

- zarząd operacyjno-strategiczny Sztabu-Gen. WP - opracowuje wymogi operacyjne, w stosunku do potrzeb planowania mobilizacyjnego - terminy, miejsca mobilizacji; konkretyzuje skład wojsk operacyjnych czasu pokoju i wojny - stosownie do potrzeb operacyjnych; ustala terminy osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej, wynikające z planu użycia wojsk; określa przewidywane zakłócenia w procesie mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych;

- zarząd organizacyjny Sztabu Gen. WP - opracowuje dane statystyczne (etatowe) dotyczące stanu sił zbrojnych na czas pokoju i wojny; dokonuje podziału jednostek wojskowych czasu pokoju na grupy według ukończenia stanem osobowym w stosunku do etatów wojennych;

- szef logistyki Inspektoratu Logistyki Sztabu Gen. WP - planuje logistyczne zabezpieczenie mobilizacji sił zbrojnych w zakresie kwatermistrzowskim, technicznym, medycznym i komunikacyjnym oraz infrastruktury terenowej; proponuje zaliczenie jednostek logistycznych do poszczególnych zestawów mobilizacyjnych; proponuje terminy osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i miejsca mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek logistycznych;

- szefostwa rodzajów wojsk Sztabu Gen. WP (WRiA, WOPL, WInż., WŁ, WOP-Chem) - proponują dyslokację, terminy osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i zaliczenie jednostek do poszczególnych zestawów mobilizacyjnych; określają miejsca prowadzenia mobilizacji jednostek; planują zadania w zakresie specjalistycznego zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych;

- departament polityki personalnej MON - konkretyzuje i przedstawia do Sztabu Gen. WP zasady wykorzystania oficerów, chorążych oraz podchorążych w czasie mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych; przedstawia dane statystyczne dotyczące stanu i wykorzystania zasobów kadrowych w czasie mobilizacyjnego rozwinięcia;

- departament finansów MON - planuje zabezpieczenie środków na realizację przedsięwzięć związanych z mobilizacyjnym rozwinięciem sił zbrojnych, w tym podział kredytów na poszczególne okręgi wojskowe i rodzaje sił zbrojnych;

W planowaniu mobilizacyjnym należy uwzględnić czas 1-2 lata od rozpoczęcia opracowania planu mobilizacyjnego sił zbrojnych do jego wdrożenia. Czas ten można podzielić na trzy okresy obejmujące:

1) przygotowanie do planowania mobilizacyjnego - wydanie rozkazu szefa Sztabu Gen. WP do rozpoczęcia planowania, postawienie zadań wykonawcom, przygotowanie podstawowych dokumentów do planowania;

2) prace merytoryczne nad nowym planem i dokumentami do jego zabezpieczenia;

3) wdrożenie planu mobilizacyjnego do wojsk.

Podczas kolejnych okresów planowania mobilizacyjnego nadal obowiązuje stary plan mobilizacyjny sił zbrojnych.

W planowaniu uwzględnia się różne warianty mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych; kierunki zagrożenia militarne; możliwości ekonomiczne i potrzeby obronne, a także formy i sposoby działania dowództw na poszczególnych szczeblach dowodzenia.

Do zasadniczych przedsięwzięć w zakresie planowania mobilizacyjnego należy ustalić:

- kolejność mobilizacyjnego rozwijania wojsk;
- miejsca i terminy oraz odpowiedzialnych dowódców za mobilizacyjne rozwijanie wojsk;
- sposób zarządzenia mobilizacji i kierowanie jej przebiegiem;
- sposób uzupełnienia mobilizacyjnego i wojennego sił zbrojnych stanem osobowym, środkami transportowymi i materiałowymi;
- zakres zabezpieczenia materiałowo-technicznego mobilizacji - źródła, wielkości i terminy pobierania zapasów;
- zadania w zakresie nadzoru nad utrzymaniem gotowości mobilizacyjnej w wojskach.

Planowanie mobilizacyjne charakteryzuje się wielowariantowością rozwiązań w stosunku do mającego zaistnieć zagrożenia militarnego obszaru RP. Zakłada również wariant bezpośredniego oddziaływania przeciwnika na proces mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych. Sztab Generalny WP i dowództwa OW, RSZ dokonują oceny zagrożenia obszarów odpowiedzialności i planują odpowiednie przedsięwzięcia zmniejszające skutki tego zagrożenia.

Istotą planowania mobilizacyjnego na szczeblu strategicznym i operacyjnym jest zapewnienie warunków do sprawnego rozwinięcia sił zbrojnych (wojsk) w ustalonych terminach i osiągnięcie stanu pełnej gotowości bojowej (załącznik 9).

Przygotowanie całości sił zbrojnych i poszczególnych ZT, oddziałów (pododdziałów) do mobilizacyjnego rozwinięcia będzie wymagało zaangażowania organów wojskowych, rządowych i samorządowych, które mogą działać biorąc za podstawę jasno sprecyzowane dokumenty prawne, znane decydom oraz wykonawcom poszczególnych ogniw organizacyjnych. Mobilizacja sił zbrojnych będzie przebiegała sprawnie wówczas, kiedy przygotujemy całe społeczeństwo w ten sposób, by każdy obywatel znał swoje miejsce i rolę w systemie obronnym naszego państwa.

4. ORGANIZACJA URUCHOMIENIA MOBILIZACJI SIŁ ZBROJNYCH RP

Mobilizacja sił zbrojnych rozpocznie się w momencie otrzymania zadania (sygnału) ze Sztabu Gen. WP. Zadanie (rozkaz, zarządzenie) dotyczące uruchomienia mobilizacji będzie przekazywane do wojsk przez dyżurne służby operacyjne za pomocą technicznych środków łączności w ramach systemu alarmowego sił zbrojnych. Może to być zadanie przekazane na piśmie lub osobiście przez szefa Sztabu Generalnego WP względnie przez upoważnioną przez niego osobę (oficera kierunkowego).

W zależności od decyzji co do sposobu przeprowadzenia mobilizacji, jej uruchomienie może nastąpić przez emisję w środkach masowego przekazu komunikatów i rozplakatowanie w terenie obwieszczeń o mobilizacji powszechnej (załącznik 13).

Po uruchomieniu procesu mobilizacyjnego w siłach zbrojnych (wojskach) nastąpi:

- rozwijanie wojskowych i cywilnych elementów zabezpieczających mobilizację;
- uzupełnianie do etatów wojennych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów;
- powoływanie i przyjmowanie mobilizacyjnych rzutów alarmowych oraz uzupełnienia zasadniczego ludzi i środków transportowych (maszyn);
- rozwijanie bazy mobilizacyjnej w wojskach i jednostkach mobilizujących lub mobilizowanych;
- uruchomienie przedsięwzięć zabezpieczających proces mobilizacyjnego rozwijania sił zbrojnych w terenowych organach administracji wojskowej i w jednostkach organizacyjnych gospodarki narodowej;
- rozwijanie wojennego systemu uzupełniania wojsk na okres prowadzonych działań bojowych.

Uruchomienie mobilizacji sił zbrojnych zapoczątkowuje proces kierowania jej przebiegiem przez dowództwa i zespoły kierowania.

Kierowanie mobilizacją sił zbrojnych to działalność dowództw i sztabów oraz wyznaczonych w tym celu nieetatowych zespołów kierowania, umożliwiająca sprawne przechodzenie sił zbrojnych ze struktury organizacyjnej czasu pokojowego na strukturę i ukompletowanie okresu wojny. Kierowanie rozpoczyna się w chwili zarządzenia mobilizacji i trwa do jej zakończenia; jest realizowane na podstawie planów mobiliza-

cyjnych - planów osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przy wykorzystaniu systemów łączności.

Kierowanie mobilizacją charakteryzuje się:

- wysoką centralizacją - uruchomienie procesu mobilizacji będzie dokonywane każdorazowo w Sztabie Gen. WP i stąd będą przekazywane decyzje do dowództw;
- elastycznością co do sposobu uruchomienia mobilizacji i jej przebiegu;
- wysokim stopniem zorganizowania - zawczasu precyzyjnie opracowane dokumenty (harmonogramy czasowo-przestrzenne), zorganizowany system alarmowy i łączności; określone kompetencje zespołów i osób funkcyjnych;
- dużym zaangażowaniem organów wojskowych i cywilnych w zabezpieczenie mobilizacji.

Kierowanie mobilizacją sił zbrojnych (załącznik 14) obejmuje:

- 1) uruchomienie mobilizacji dla części lub całości sił zbrojnych;
- 2) organizację przebiegu mobilizacji:
 - uruchomienie wielowariantowych akcji do doręczenia dokumentów powołania;
 - przyjęcie i wcielenie żołnierzy rezerwy, pobranie pojazdów samochodowych, maszyn i urządzeń z gospodarki narodowej;
 - ewakuacja uzbrojenia, techniki i zapasów materiałowych;
 - szkolenie i zgrywanie żołnierzy;
- 3) zbieranie i studiowanie informacji o przebiegu mobilizacji w siłach zbrojnych:
 - śledzenie i zbieranie informacji o możliwościach oddziaływania przeciwnika na proces mobilizacji sił zbrojnych;
 - utrzymywanie w gotowości sił do odtwarzania obezwładnianych elementów kierowania i zabezpieczenia mobilizacji;
 - przeciwdziałanie i prowadzenie likwidacji skutków oddziaływania przeciwnika na proces mobilizacji sił zbrojnych;
 - wydzielenie sił do ochrony i obrony miejsc (rejonów) prowadzenia mobilizacji;
- 4) organizowanie i utrzymywanie współdziałania z organami administracji rządowej i specjalnej:
 - bieżące uzgadnianie zadań związanych z zabezpieczeniem mobilizacji sił zbrojnych (wojsk);
 - uruchomienie i pobranie świadczeń etatowych oraz osobistych i rzeczowych z gospodarki narodowej;
 - organizacja osłony i ubezpieczenia baz i składnic zabezpieczających potrzeby mobilizacyjne sił zbrojnych;
 - organizacja przekazywania obiektów wojskowych po zakończeniu mobilizacji;

5) kontrola realizacji zadań mobilizacyjnych:

- organizowanie pomocy merytorycznej dowództwom i wojskom w toku prowadzenia mobilizacji;

6) składanie meldunków co do uruchomienia i procesu przebiegu mobilizacji:

- okresowe składanie meldunków do zespołów kierowania przez poszczególne szczeble dowodzenia;

- doraźne składanie meldunków z przebiegu mobilizacji w wypadku wystąpienia zakłóceń;

- meldowanie przełożonym o zakończeniu mobilizacji.

Bezpośrednio odpowiedzialnymi za przebieg mobilizacji są nieetatowe zespoły kierowania, organizowane na poszczególnych szczeblach dowodzenia, które składają się z następujących grup (osób) funkcyjnych: kierownik zespołu; grupa operacyjna; grupa przekazywania zadań; grupa zbierania meldunków i grupa sprawozdawcza. Zespoły kierowania powinny posiadać opracowaną dokumentację, znać zakres swoich kompetencji i obowiązków, by sprawnie kierować mobilizacją.

5. ZABEZPIECZENIE BOJOWE I LOGISTYCZNE MOBILIZACJI SIŁ ZBROJNYCH

Zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych - to całokształt wzajemnie uzgodnionych przedsięwzięć wykonywanych przez dowódców, sztaby i szefów służb oraz organy administracji rządowej (samorządowej) i wojskowej w celu stworzenia najdogodniejszych warunków do rozwinięcia sił zbrojnych. Przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem mobilizacji sił zbrojnych będą realizowane w okresie pokoju oraz w czasie samej mobilizacji i mogą polegać na:

a) planowaniu zabezpieczenia mobilizacyjnego wynikającego z koncepcji rozwijania sił zbrojnych;

b) organizacji zabezpieczenia mobilizacyjnego obejmującego wszystkie dziedziny przebiegu procesu mobilizacji (kalkulacje czasowe, ilościowe i przestrzenne, liczbę sił i środków, organizację wydawania - pobierania materiałów z magazynów, składnic i baz, organizowanie zakwaterowania, żywienia i obsługi medycznej żołnierzy, zapewnienie ochrony obiektów).

Zabezpieczenie mobilizacji sił zbrojnych można podzielić na:

1. Zabezpieczenie potrzeb mobilizacyjnych sił zbrojnych w zakresie stanu osobowego, którego liczba może przekraczać kilkaset tysięcy żołnierzy rezerwy, przygotowanych do objęcia różnych stanowisk i funkcji w siłach zbrojnych na czas wojny.

2. Zabezpieczenie sił zbrojnych w potrzebny sprzęt techniczny pobierany z gospodarki narodowej według rodzajów w pojazdy samochodowe około 80 000 sztuk, przyczepy samochodowe - wielotonowe około 15 000 sztuk, maszyny inżynierskie do prac ziemnych około 300 sztuk, samoloty i śmigłowce około 80 sztuk oraz jednostki taboru pływającego około 90 sztuk.

3. Zabezpieczenie logistyczne (kwatermistrzowskie, techniczne, medyczne i finansowe), którego zapasy powinny być zgromadzone na czas mobilizacji w wojskach, bazach, składnicach i stacjach paliw. Część - około jednej do dwóch trzecich powinna znajdować się w siłach zbrojnych, a pozostałość w rezerwach państwowych.

4. Zabezpieczenie bojowe mobilizacji obejmuje zakres przedsięwzięć związanych z zapewnieniem rozpoznania, ubezpieczenia, maskowania, rozbudowy inżynierskiej, obrony przeciwlotniczej i przeciwchemicznej oraz kontrwywiadu:

- rozpoznanie i ubezpieczenie w rejonach prowadzenia mobilizacji powinno zapewnić ochronę przed niespodziewanym napadem przeciwnika powietrznego i lądowego oraz rozpoznanie ewentualnych skażeń terenu. Rozwijane wojska organizują ubezpieczenie bezpośrednie, a w razie zagrożenia napadem przeciwnika naziemnego przygotowują jego odparcie. W rejonach prowadzenia mobilizacji należy zorganizować służbę porządkowo-ochronną, której zadaniem będzie zapewnienie dyscypliny i porządku oraz przestrzeganie zasad przeciwpożarowych i maskowania przed penetracją przeciwnika;

- maskowanie w rejonach mobilizacji należy organizować w celu ukrycia przed przeciwnikiem rzeczywistego składu i rozmieszczenia wojsk. Polega ono na zachowaniu w tajemnicy celu i rozmachu mobilizacji, skrytym rozmieszczeniu wojsk oraz wykorzystaniu naturalnych właściwości maskujących obiektów;

- rozbudowę inżynierską rejonów prowadzenia mobilizacji rozmieszczonych poza miejscami stałej dyslokacji; rozpoczyna się ona tuż po sformowaniu jednostek. Dla stanu osobowego należy wykonać szczeliny i ukrycia oraz zamaskować sprzęt bojowy;

- obronę przeciwlotniczą, która ma na celu osłonę mobilizowanych wojsk z powietrza przed uderzeniami przeciwnika. Organizatorami obrony przeciwlotniczej są dowódcy wszystkich szczebli dowodzenia. Na obronę przeciwlotniczą składa się rozpoznanie przeciwnika powietrznego, alarmowanie wojsk i prowadzenie zorganizowanego ognia oraz likwidowanie skutków uderzenia powietrznego;

- zabezpieczenie przeciwchemiczne; powinno stwarzać wojskom warunki umożliwiające wykonanie zadań mobilizacyjnych w wypadku skażenia terenu i obiektów. Obejmuje ono rozpoznanie skażeń i zakażeń, wykorzystanie indywidualnych środków ochrony, kontrolę napromieniowania ludzi, sprzętu i zapasów, zabiegi specjalne, odkażanie, dezynfekcję urządzeń oraz zabiegi sanitarne.

5. Zabezpieczenie kontrwywiadowcze mobilizacji sił zbrojnych będą organizować służby specjalne MON i MSW, UOP, których zadaniem będzie niedopuszczenie do penetracji przygotowań mobilizacyjnych i osłona procesu mobilizacji w wojskach.

Zasygnalizowane problemy zabezpieczenia mobilizacji sił zbrojnych są przedsięwzięciami bardzo złożonymi i wymagają kompleksowego rozwiązania. Pełne bowiem zabezpieczenie mobilizacji gwarantuje sprawne wykonanie zadań związanych z płynnym rozwijaniem sił zbrojnych.

ZAKOŃCZENIE

Przedstawione w studium uwarunkowania wpływające na system mobilizacyjny Sił Zbrojnych RP stanowią jeden z ważnych elementów całokształtu przygotowań naszego państwa do skutecznej obrony. Działalność mobilizacyjna w państwie i w siłach zbrojnych musi opierać się na zapisach w ustawie najwyższej rangi - Konstytucji RP i w prawnych dokumentach wykonawczych, określających zadania dla organów administracji ogólnej, rządowej i specjalnej oraz poszczególnych resortów gospodarki narodowej, a także sił zbrojnych i obywateli RP.

Zakres przedsięwzięć planowanych do wykonania w czasie mobilizacji sił zbrojnych będzie powodował skutki finansowe, materialne i społeczne, a także konieczność włączenia kilkuset tysięcy zasobów ludzkich z gospodarki narodowej i administracji oraz wcielenie ich do służby wojskowej na czas wojny.

BIBLIOGRAFIA

1. Instrukcja o mobilizacyjnym rozwinięciu Sił Zbrojnych RP, sygn. Sztab Gen. WP 1415/94.
2. Obwieszczenie MON w sprawie kart mobilizacyjnych i obwieszczeń. Monitor Polski z 19.05.1993 r., poz. 79.
3. Rozporządzenie RM z 29.10.1991 r. (Dz.U. nr 99, poz. 441) w sprawie określenia przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, których prywatyzacja wymaga zgody Rady Ministrów.
4. Rozporządzenie RM z 08.03.1993 r. (Dz.U. nr 20, poz. 87) w sprawie nadawania przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych do jednostek zmilitaryzowanych.
5. Ustawa z 13.07.1990 r. (Dz.U. nr 51, poz. 298) o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.
6. Uchwała RM z 11.12.1989 r. (Monitor Polski nr 41 z 1989 r., poz. 329) w sprawie zasad tworzenia rezerw państwowych i gospodarowania tymi rezerwami.
7. J. Wojnarowski, Mobilizacja gospodarki narodowej na rzecz sił zbrojnych w systemie obronnym państwa. Warszawa 1994 r.

Z A Ł A C Z N I K I

SYSTEM MOBILIZACYJNY

(pojęcia i problemy)

MOBILIZACJA PAŃSTWA - to prawne, organizacyjne i praktyczne przygotowanie struktur państwa, jego organów władzy i administracji oraz poszczególnych działów (resortów) gospodarki narodowej do działalności w okresie kryzysu i wojny, a w wypadku zaistnienia tych stanów - skutecznego działania.

MOBILIZACJA SIŁ ZBROJNYCH - to proces zamierzonego powiększenia istniejącego stanu pokojowego sił zbrojnych, stosownie do potrzeb i możliwości państwa na czas kryzysu i wojny.

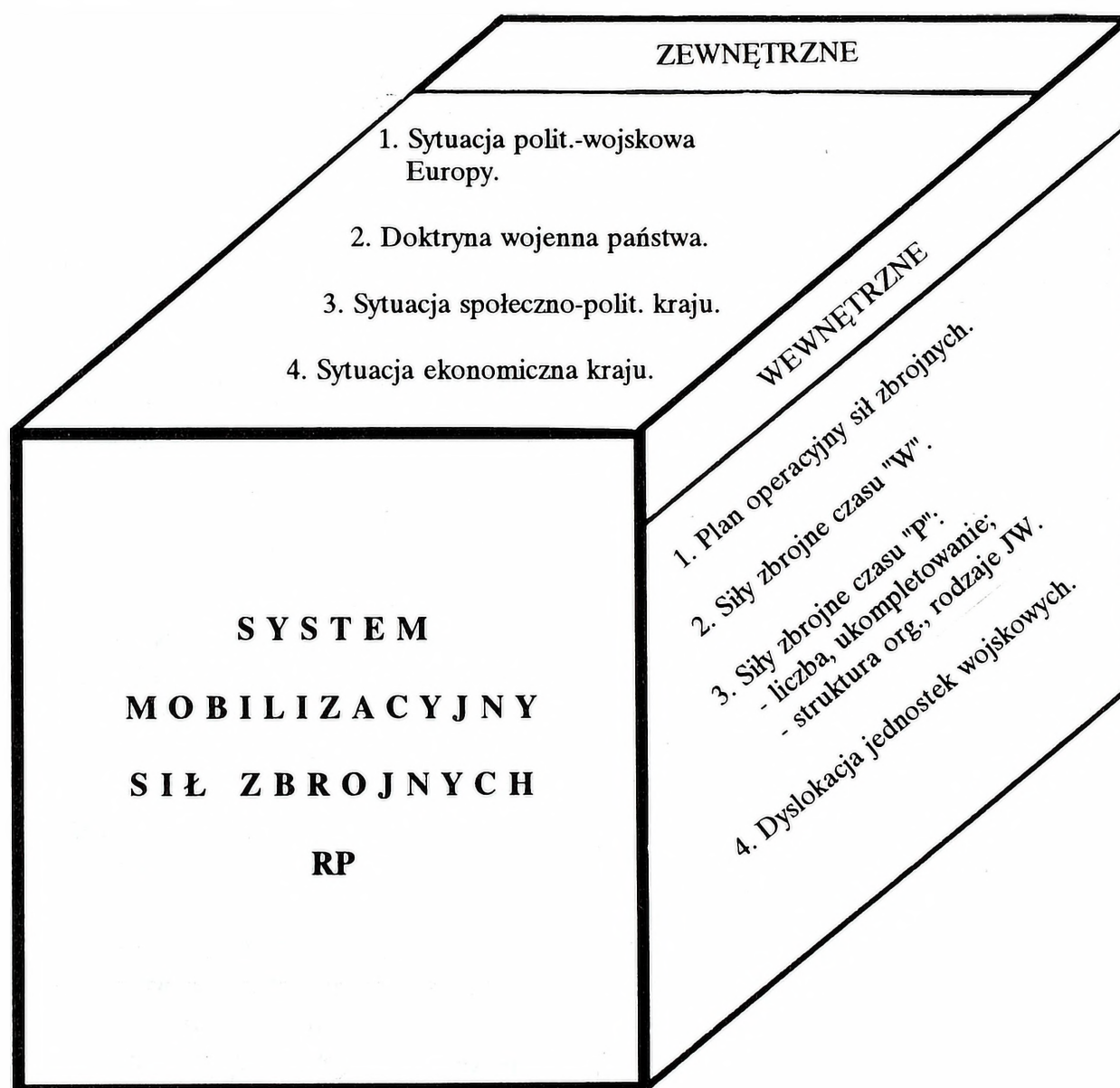
1. Uruchomienie mobilizacyjnego rozwinięcia wojskowych i cywilnych ogniw mobilizacyjnych.
2. Rozwinięcie określonych sił lub całości, stosownie do skali zagrożenia militarnego.
3. Kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem sił zbrojnych.
4. Zabezpieczenie logistyczne i bojowe mobilizacji.
5. Zasilanie sił zbrojnych w toku prowadzonych działań bojowych.

MOBILIZACJA ZAPLECZA GOSPODARCZO-ADMINISTRACYJNEGO (GOSPODARCZA)

- to proces przygotowania potencjału gospodarczo-ekonomicznego i ludzkiego oraz podporządkowanie jego celom obronnym państwa.

1. Mobilizacja zasobów siły roboczej.
2. Sukcesywne (w miarę potrzeb) przestawianie przemysłu na produkcję wojenną.
3. Wydzielenie części rezerw państwowych na potrzeby mobilizacyjne.
4. Dostosowanie zakładów remontowych (usługowych) do odtwarzania sprawności sprzętu technicznego oraz ratownictwa ogólnego.
5. Transformacja komunikacji i transportu oraz telekomunikacji do potrzeb wojny.
6. Militaryzacja wydzielanych jednostek organizacyjnych z gospodarki narodowej i administracji.
7. Kierowanie mobilizacją w państwie.

**CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA SYSTEM MOBILIZACYJNY
SIŁ ZBROJNYCH RP**

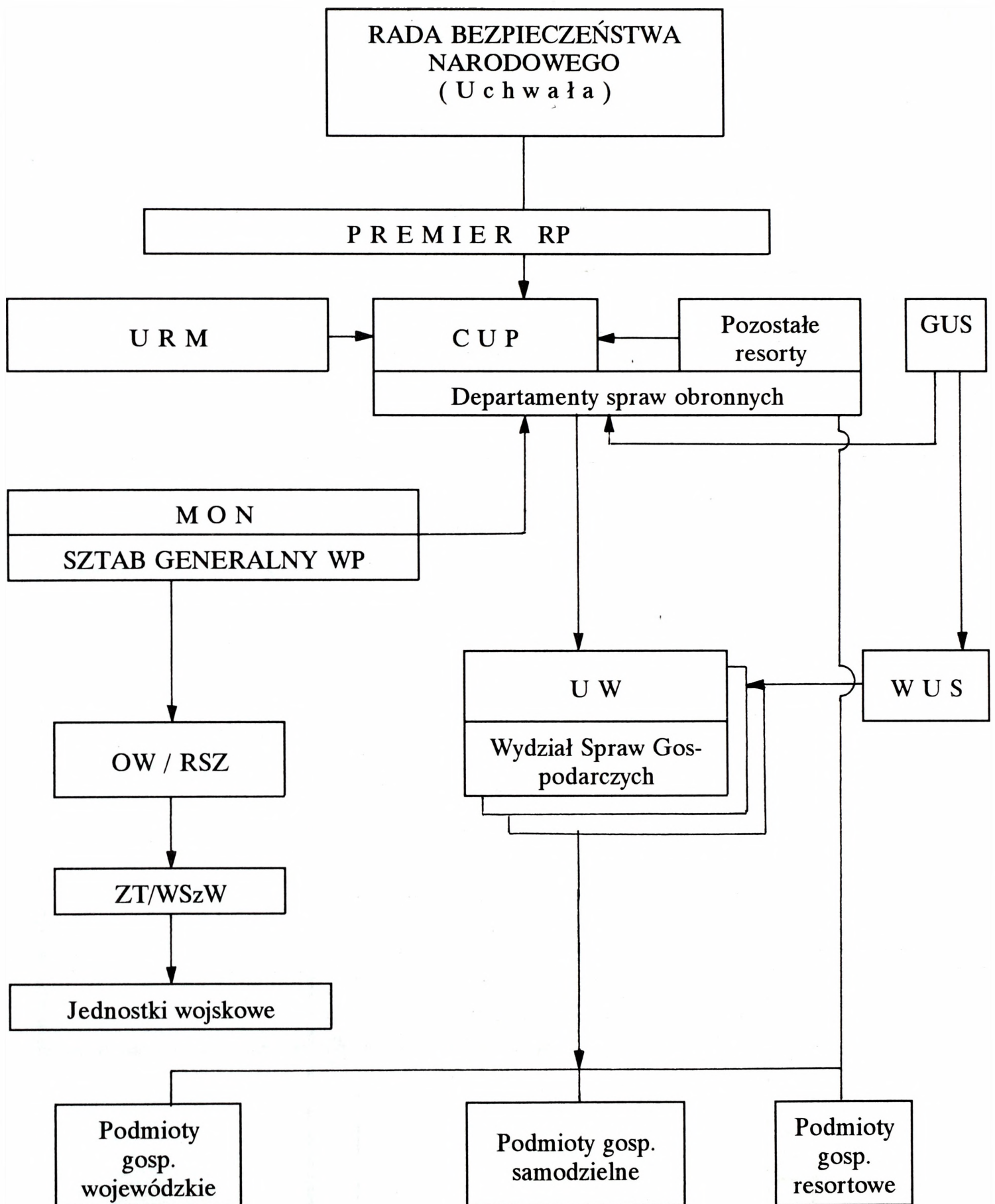

ZASOBY REZERW OSOBOWYCH W WSzW (prognoza 2110)

POW	WOW	SOW	KOW
Szczecin	Elbląg	Gorzów	Częstochowa
Koszalin	Olsztyn	Zielona Góra	Kielce
Ślupsk	Suwałki	Poznań	Tarnobrzeg
Gdańsk	Ciechanów	Leszno	Lublin
Piła	Ostrołęka	Kalisz	Chełm
Bydgoszcz	Łomża	Sieradz	Katowice
Toruń	Białystok	Jelenia Góra	Bielsko Biała
Włocławek	Skiermiewice	Legnica	Nowy Sącz
Płock	Siedlce	Wałbrzych	Tarnów
Konin	Biała Podl.	Opole	Rzeszów
Łódź	Piotrków	Wrocław	Zamość
	Radom		Krosno
	Warszawa		Przemysł
Razem:	Razem:	Razem:	Razem:
692.826	780.039	681.474	1.140.089

Ogółem: 3.294.428 rezerw.

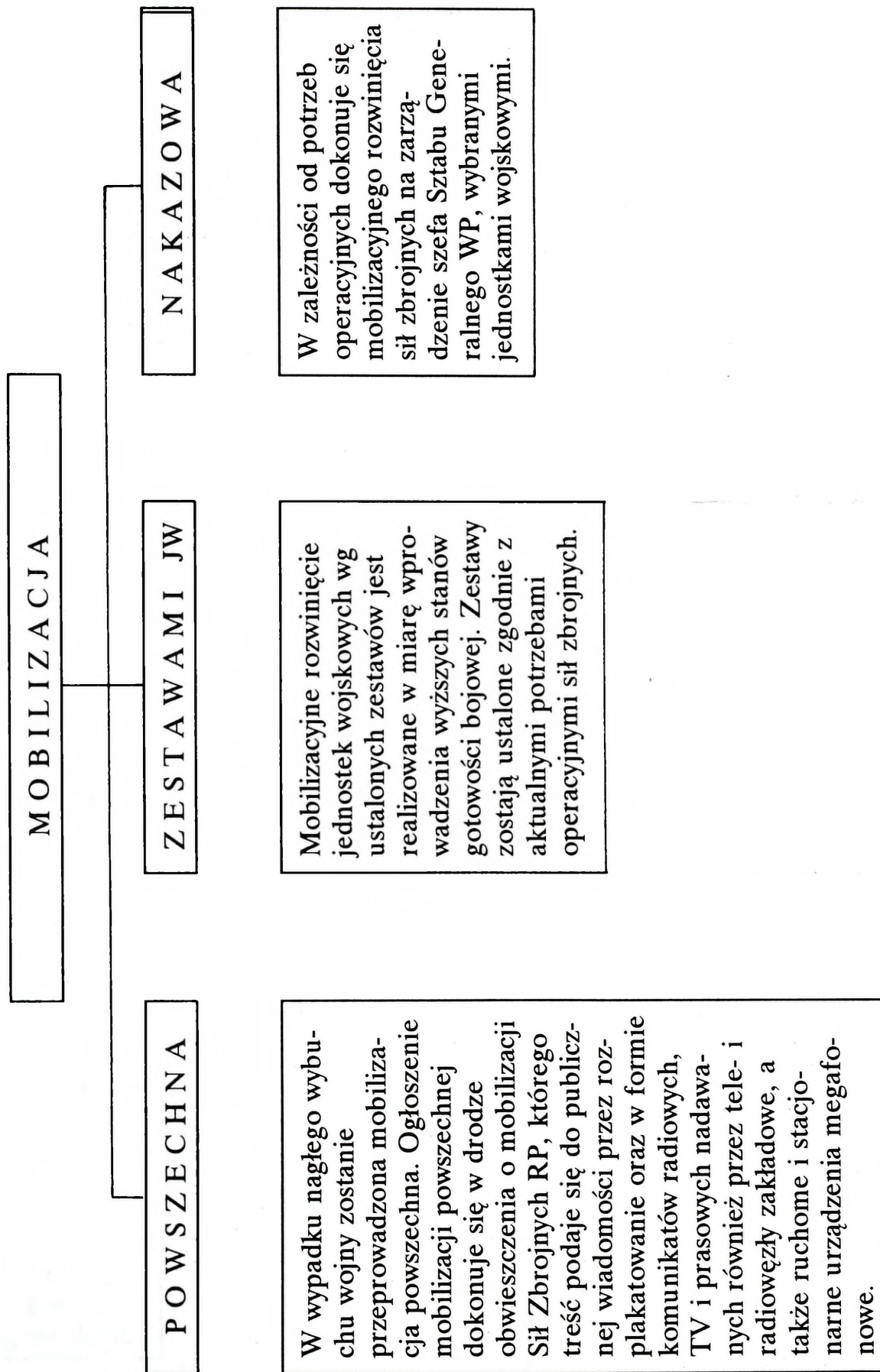
PLANOWANIE MOBILIZACJI GOSPODARKI RP

STRUKTURA SYSTEMU MOBILIZACJI SIŁ ZBROJNYCH

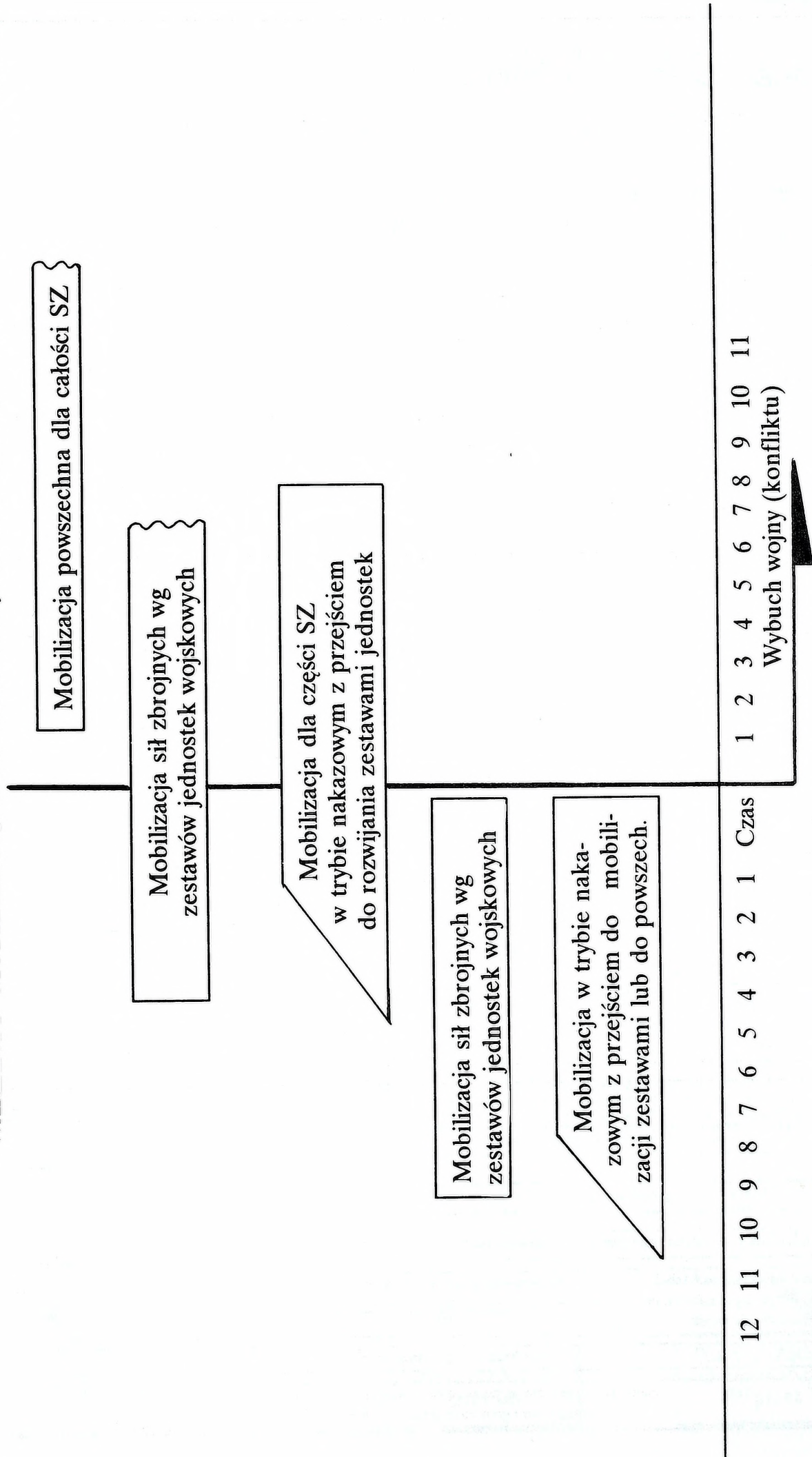
1. Planowanie i organizacja mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych.
2. Uruchomienie mobilizacyjnego rozwinięcia wojskowych i cywilnych elementów mobilizacyjnych.
3. Kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem określonych sił lub całością, stosownie do skali zagrożenia militarnego.
4. Zabezpieczenie logistyczne i bojowe mobilizacji sił zbrojnych.
5. Zasilanie sił zbrojnych w toku prowadzonych działań bojowych.

SPOSOBY MOBILIZACJI SIŁ ZBROJNYCH

WARIANTY MOBILIZACYJNEGO ROZWINIĘCIA SIŁ ZBROJNYCH

Załącznik 7

PROCES PLANOWANIA MOBILIZACYJNEGO ROZWIJANIA WOJSK

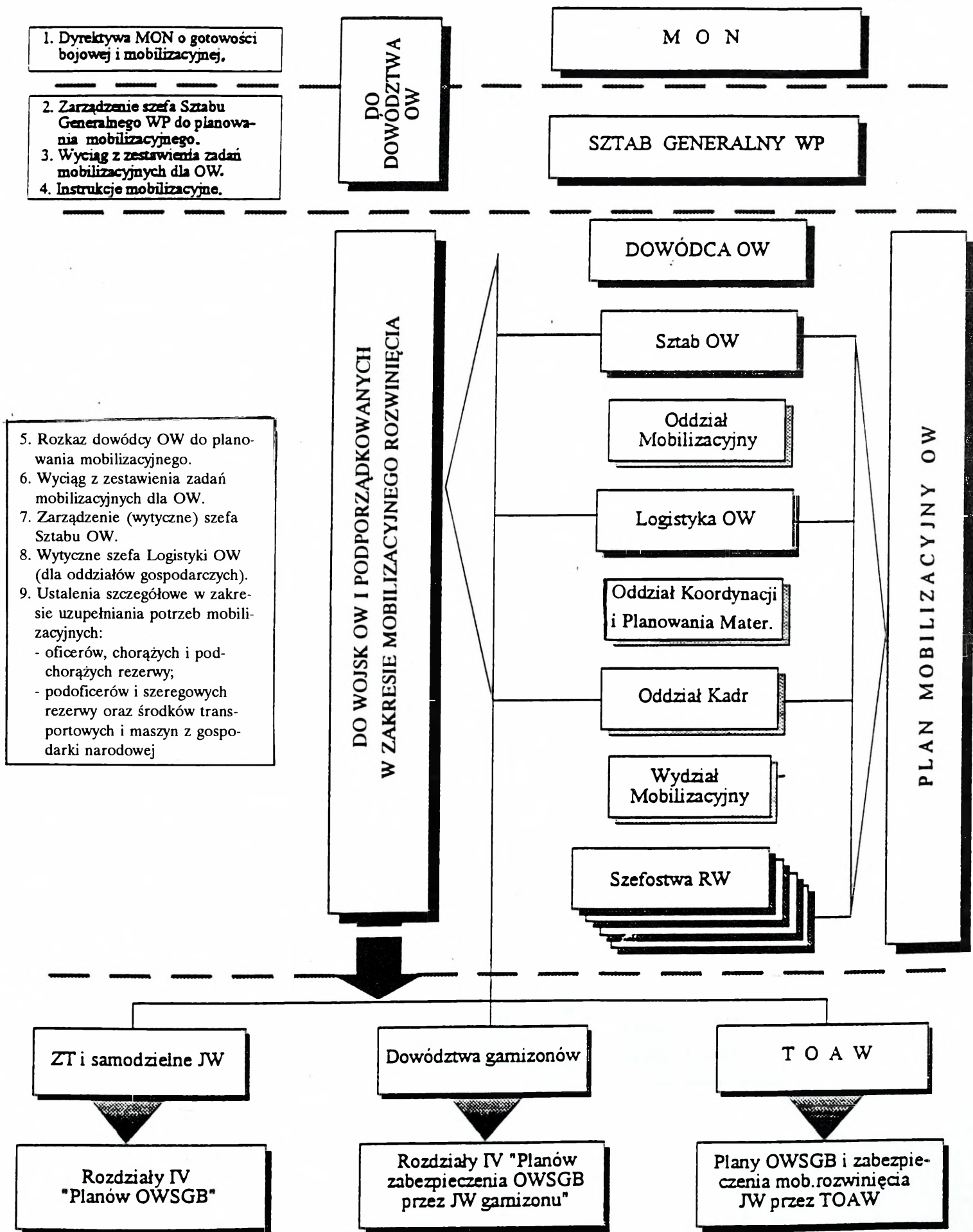
POSTAWA PLANOWANIA

SZTAB GENERALNY WP	OW (RSZ)	ZT (samodzielne oddziały)
Rozkaz Szefa SG WP w sprawie opracowania planu mobilizacyjnego		Rozkaz dowódcy OW (RSZ)
Wytyczne Szefa SG WP do planowania mobilizacyjnego		Wytyczne szefa sztabu OW
Potrzeby operacyjne SZ RP	Koncepcja mob. rozwinięcia OW (RSZ)	Wytyczne szefów pionów funkcjon.
Dyrektywa MON o gotowości bojowej i mobilizacyjnej Sił Zbrojnych RP		
Założenia planu rozwoju sił zbrojnych		Koncepcja mob. rozwinięcia JW
Założenia organizacyjne określające struktury JW czasu "P" i "W"		Etaty, tabele i normy należności
Aktualne i perspektywiczne możliwości GN w zakresie form świadczeń dla SZ		Limity, naliczenia, zestawienia
Przewidywane skutki i możliwości oddziaływania przeciwnika		
Instrukcje mobilizacyjne		
Wzory dokumentów do instrukcji mobilizacyjnych		
Wyciąg z zestawienia zadań mobilizacyjnych		

PLANOWANIE

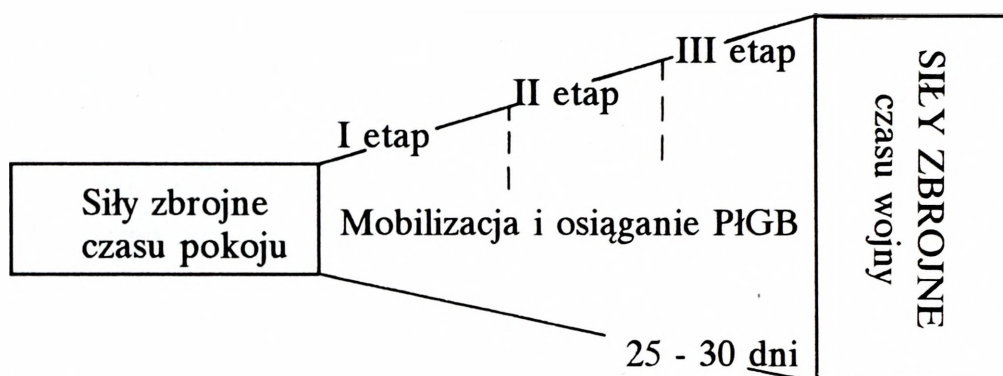
Powołanie zespołu		
Opracowanie planu prac (harmonogramu)		
Postawienie zadań wykonawcom - rozkaz dowódcy (szefa); - wytyczne szefa sztabu OW (RSZ); - wytyczne szefów pionów funkcjonalnych		
Określenie wymogów i potrzeb operacyjnych pod adresem systemu mobilizacyjnego (warianty mobilizacji)	Opracowanie koncepcji mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk OW (RSZ)	Określenie głównych elementów organizacyjnych mobilizacyjnego rozwinięcia JW
Określenie składu sił zbrojnych i dyslokacji JW		Ustalenie wielkości potrzeb mobilizacyjnych JW
Określenie zestawów JW i terminów ich mobilizacyjnego rozwinięcia		Zgromadzenie oraz podział sił i środków przeznaczonych do zabezpieczenia mobilizacyjnego rozwinięcia JW
Przeprowadzenie analiz zasobów rezerw w GN oraz sprzętu i materiałów niezbędnych do zabezpieczenia procesu mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk		
Opracowanie i przekazanie do OW (RSZ) zestawień zadań mobilizacyjnych (wyciągów)	Sporządzenie i przekazanie do ZT i samodzielnych oddziałów wyciągów z zestawień zadań mobilizacyjnych	Nawiązanie współpracy z wszystkimi instytucjami biorącymi udział w zabezpieczeniu mobilizacji
Opracowanie części opisowej planu		Opracowanie dokumentów planistycznych i pomocniczych
Opracowanie map mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk		Zorganizowanie elementów bazy mobilizacyjnej
Sporządzenie kalkulacji w zakresie narastania ukończenia sił zbrojnych w czasie mobilizacji w różnych wariantach mobilizacji		
Opracowanie i sporządzenie tabel i schematów dotyczących narastania ukończenia wojsk	Sprawdzenie wykonania dokumentów i przedsięwzięć mobilizacyjnych	
	Wprowadzenie korekt i poprawek	
Przeprowadzenie gry decyzyjnej		
Zameldowanie o zakończeniu planowania mobilizacyjnego (osiągnięciu gotowości mobilizacyjnej)		

PLANOWANIE MOBILIZACYJNE NA SZCZEBLU OW

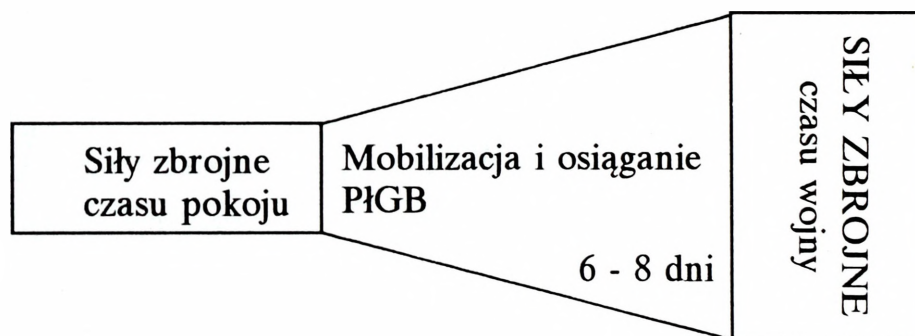

**TERMINY
ZAKOŃCZENIA MOBILIZACJI I OSIĄGANIA PEŁNEJ GOTOWOŚCI BOJOWEJ**

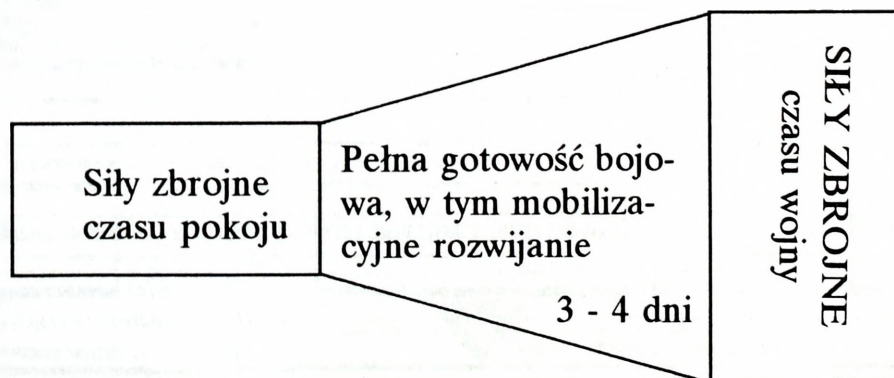
A. MOBILIZACJA SELEKTYWNA W TRYBIE NAKAZOWYM

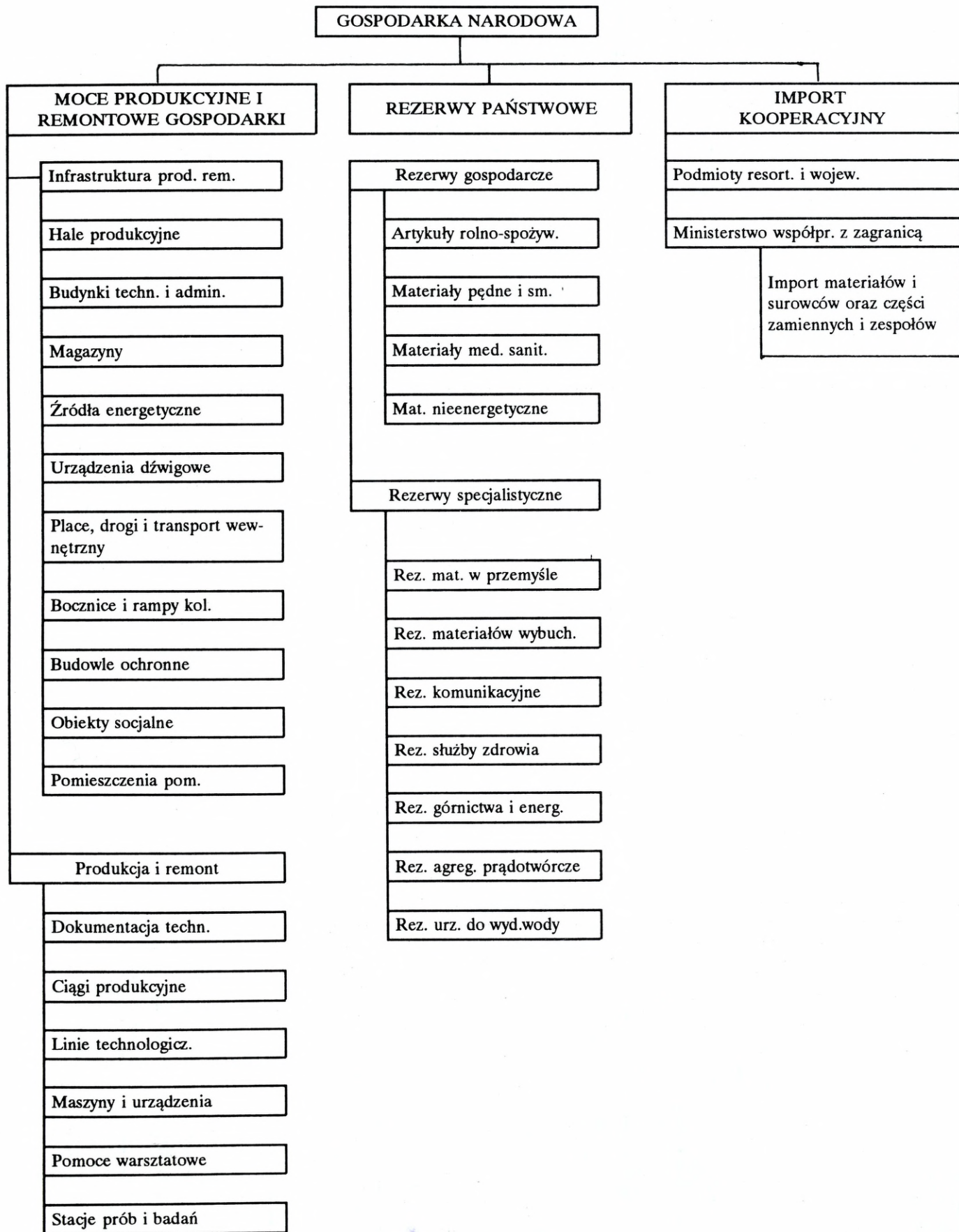
B. MOBILIZACJA ZESTAWAMI JEDNOSTEK WOJSKOWYCH W RAMACH OSIĄGANIA WSGB

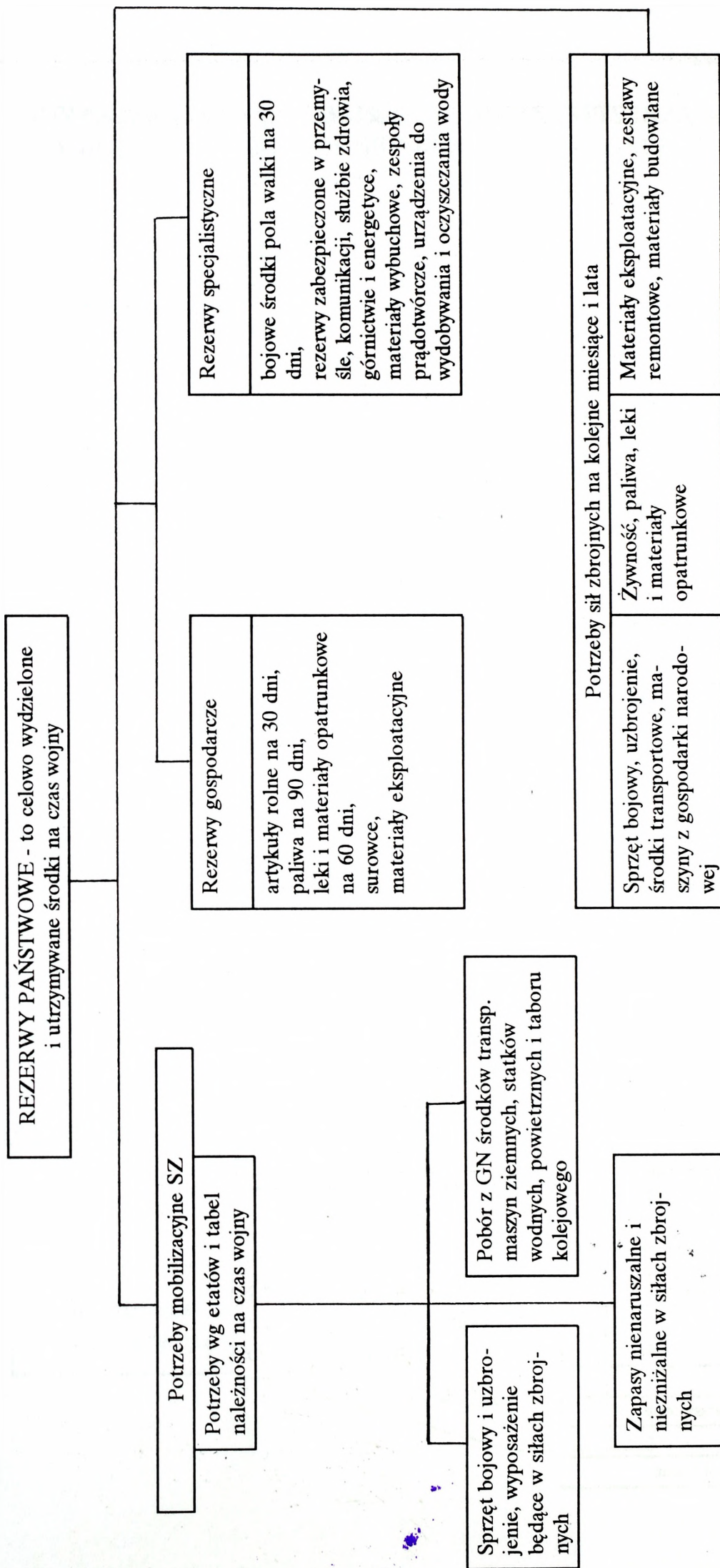
C. MOBILIZACJA POWSZECHNA - JAWNA

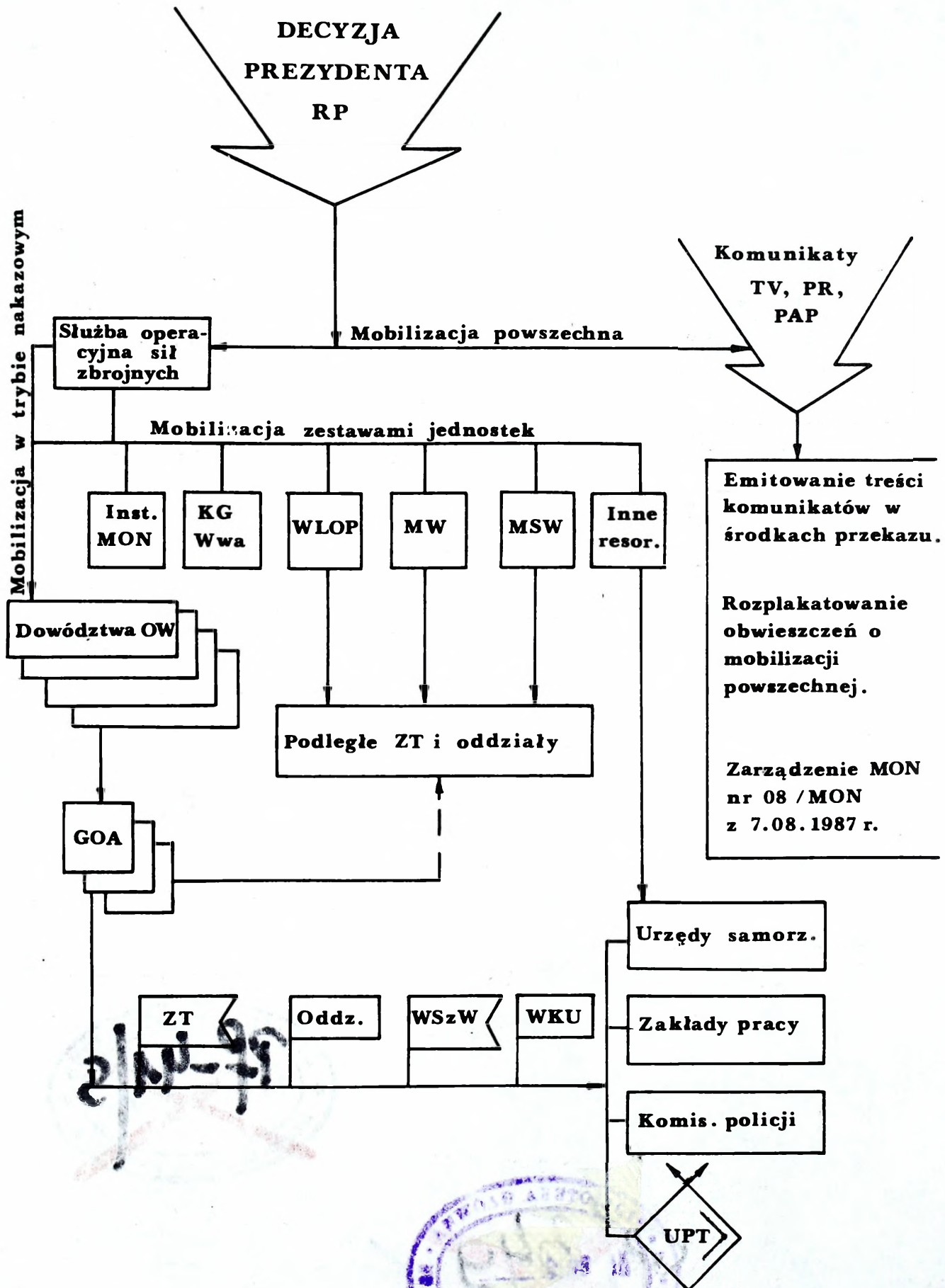
**ŹRÓDŁA ZABEZPIECZENIA MATERIAŁOWO - TECHNICZNYCH POTRZEB
SIŁ ZBROJNYCH
(mobilizacja i wojna)**

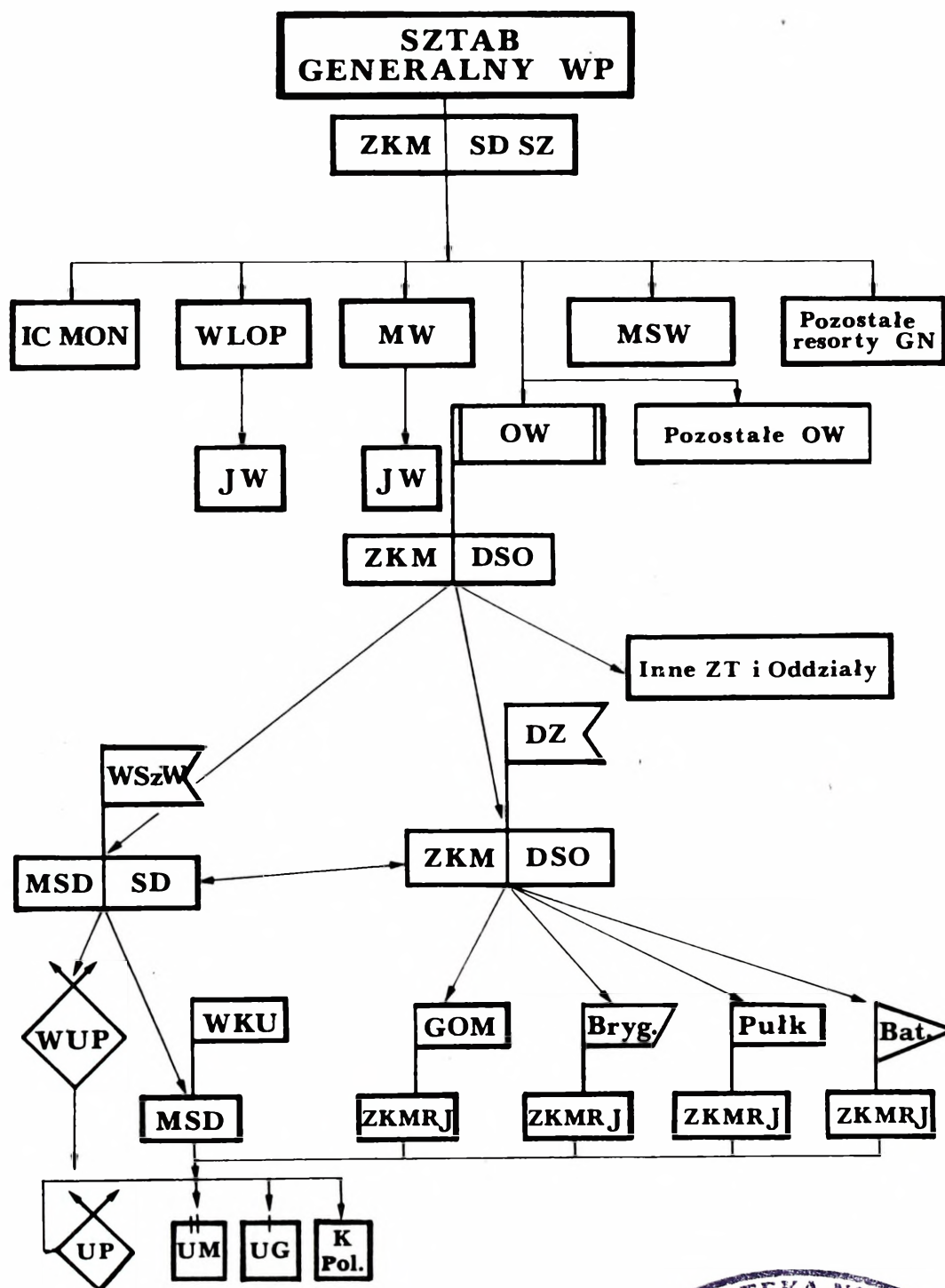
REZERWY PAŃSTWOWE

WARIANTY URUCHOMIENIA MOBILIZACJI SIŁ ZBROJNYCH

KIEROWANIE MOBILIZACJĄ SIŁ ZBROJNYCH

Wydrukowano w 20 egz.
 Egz. nr 1-13 Bibl.Gł.DZN
 Egz. nr 14-18 Kanc.Tajna OL
 Egz. nr 19 Dow. WL i OP
 Egz. nr 20 Dow. MW
 Wyk. płk WOJNAROWSKI
 Druk AON nr pf 382/WW

